

Sborník Oblastního muzea v Mostě

řada přírodovědná číslo 42

2025

Sborník Oblastního muzea v Mostě

řada přírodovědná, 42

2025

**ISSN 1214 – 2573
ISBN 978-80-85115-56-7**

Sborník Oblastního muzea v Mostě, řada přírodovědná, uveřejňuje recenzované původní vědecké práce a krátké zprávy z geologie, botaniky, zoologie, recenze, personálie a informace z přírodovědeckého života především ze severozápadních Čech a přilehlých území.

Periodikum je zařazeno do Seznamu recenzovaných neimpaktivních periodik vydávaných v ČR platném pro rok 2015, který byl schválen Radou pro výzkum, vývoj a inovace dne 28.11.2014.

Podrobné pokyny pro autory a další bližší informace o sborníku jsou dostupné online na webu muzea:

<https://www.muzeummost.cz/cz/publikacni-cinnost>.

Plné obsahy posledních čísel sborníku jsou k dispozici na adrese:

<https://www.muzeummost.cz/sbornik-oblastniho-muzea-v-moste>.

The journal *Sborník Oblastního muzea v Mostě, series naturae*, publish peer reviewed original scientific works and brief reports in geology, botany and zoology, and also book reviews and personalia especially joined to Northwestern Bohemia and adjacent areas.

Detailed instructions for authors and further information about the journal are available online on the museum's website: **<https://www.muzeummost.cz/cz/publikacni-cinnost>**.

The full contents of latest issues of the journal can be found at the following address:

<https://www.muzeummost.cz/sbornik-oblastniho-muzea-v-moste>.

**Sborník Oblastního muzea v Mostě,
řada přírodovědná, číslo 42.**

Vydalo / Published by: Oblastní muzeum a galerie v Mostě

Místo vydání / Place of publication: Most

Náklad / Edition: 300 ks/pcs

ISSN 1214 – 2573

ISBN 978-80-85115-56-7

Toto číslo vyšlo / The issue was published on: 31. 12. 2025

Vytisknuto v / Printed in: TISKÁRNA K & B, s. r. o.

Obrázek na první straně obálky / The picture on the front cover:
pavlovnie plstnatá / the Foxglove Tree (*Paulownia tomentosa*) (orig. Pavel Krásenský).

Adresa redakce / The redaction address: Oblastní muzeum a galerie v Mostě, Čsl. armády 1360/35,
434 01 Most; E-mail: joza.v@omgm.cz; Telefon / The phone number: +420 414 120 238 (Vít Joza)

Redakční rada / Editorial board: Ing. Vít Joza (výkonný redaktor / Editor-in-chief), Pavel Krásenský,
Ing. Čestmír Ondráček, Miroslav Radoň, Mgr. Vladislav Rapprich, Ph.D.

Recenzenti příspěvků v tomto čísle / Reviewers of the contributions in the issue:

Stanislav Benedikt, Petr Bogusch, Jiří Janák, Jan Motejzík, Vlastimil Růžička, Kateřina Šumberová,
Pavel Vonička, Martin Waldhauser, Pavel Zdvorač

Vzácnější pěstované dřeviny severozápadní části Čech (2)

The pretty rare woody plants planted in Northwestern Bohemia

Vít Joza [red.]

Oblastní muzeum a galerie v Mostě, Čsl. armády 1360, CZ-434 01 Most,
e-mail: vjoza77@gmail.com, joza.v@omgm.cz

Abstract: The second issue of contributions to planting of rare woody species in Northwestern Bohemia gives further reports about the taxa that have been successfully planted in the area. It contains the basic morphological and historical characteristics, requirements and growing limits. For all of them, the reviews of exact available data about planting these species in the region are complemented by their known localities in the Czech Republic.

×*Chitalpa taskhentensis* T.S.Elias & W.Wisura represents the genus artificially created by targeted breeding between *Catalpa* spp. and *Chilopsis linearis* (both family *Bignoniaceae*) in Uzbekistan (and afterwards in other countries of the world) in the 2nd half of the 20th century. The very attractive small or medium-sized sterile tree or shrub can flower richly throughout almost the entire growing season. It seems to be ideal for small ornamental gardens in urban areas with a really hot and dry climate. The hybrid species has been introduced to the Northwestern Bohemia recently, thus only several young specimens are known. Basic information about its parent species *Chilopsis linearis* which has been currently introduced in the Czech Republic is also given.

North American *Cladrastis kentukea* (Dum.Cours.) Rudd (*Fabaceae*) is very rarely planted in Northwestern Bohemia. A mere 4 recent trees of the species are known here, and only one of them is many decades old. However, the species commonly known in the country as *C. lutea* (its old synonym) is quite hardy, unexacting and attractive due to its rich flowering and autumn leaf colour. The current distribution of *C. kentukea* is in the conspicuous contrast to most of other areas of the Czech Republic.

Though *Punica granatum* L. (*Lythraceae*) has been cultivated in the country for centuries as an exotic ornamental and medicinal plant (in the early modern period mainly in monastery and castle gardens), it is currently only known from botanical collections. However, due to its specific climatic requirements it has been generally grown in portable containers that are moved into greenhouses for the winter. However, the new observations show that the species could be successfully planted also in non-sheltered conditions whereas it could be hardy in winter temperatures exceeding below –25 °C. One 10-year-old old shrub planted in the garden of the Regional Museum in Most bore fruits in 2024 and 2025. All four fruits obtained in 2025 grew to a common commercial size and taste.

Keywords: woody plants, Northwestern Bohemia, cultivated plants, rarely planted taxa, plant introduction, Czech Republic, trees, shrubs

Úvod

V první části příspěvků o vzácněji pěstovaných dřevinách v severozápadní části Čech (JOZA red. 2023) jsme uvedli souhrnná data o výskytu sedmi okrasných taxonů¹ v tomto regionu (a u většiny z nich také přehled lokalit z dalších území České republiky), více či méně podrobné přehledy biologických a fytogeografických údajů k nim a informace ze zkušeností s jejich introdukcí.

¹ *Acer buergerianum*, *A. macrophyllum*, *Acer platanoides* ‘Cucullatum’, *Aesculus hippocastanum* ‘Laciniata’, *Decaisnea fargesii*, *Magnolia tripetala* a *Ulmus* ‘Jacqueline Hillier’.

Druhá část této série příspěvků přináší podrobné informace o dalších třech taxonech. Jsou to severoamerický křehovětec žlutý (*Cladrastis kentukea*, donedávna obecně uváděný jako *C. lutea*), marhaník granátový (*Punica granatum*) z jihozápadní Asie, a dále u nás teprve nově zaváděný hybridogenní druh ×*Chitalpa tashkentensis*, který ustálené české jméno dosud nemá. Tento pozoruhodný výsledek cíleného šlechtění pochází z umělé hybridizace taxonů čeledi trubačovité (*Bignoniaceae*), která proběhla v druhé polovině 20. století nejprve v Uzbekistánu a později také ve Spojených státech amerických (přičemž následná selekce pokračuje i v Evropě.) Všechny tyto druhy najdeme v okrasných výsadbách celých severozápadních Čech pouze ojediněle, byť je tomu tak z různých důvodů. Připojeny jsou také základní údaje o *Chilopsis linearis*, jednom z rodičovských druhů rodu ×*Chitalpa*, který je v České republice zaváděn teprve v současnosti do sbírkových výsad.

Cíl tohoto příspěvku je shodný s předchozím dílem série: přispět k bližšímu poznání o výskytu, biologii a sdílení dalších důležitých informací o vzácně pěstovaných či dosud opomíjených dřevinách v severozápadní části Čech.

Metodika

Metodika odpovídá podrobně uvedenému popisu v první části této série (JOZA red. 2023), pro detaily odkazují tedy na ni a zde uvádím pouze základní informace. Přehledy lokalit zde uvedených taxonů jsou vztaheny k severozápadní části Čech. Vymezení tohoto regionu není formálně definováno: zahrnuje celou správní oblast Ústeckého kraje, západní část Libereckého kraje (především Českolipsko), případně také bezprostředně přilehlá území v České republice. Nálezové údaje o pěstování taxonů uvedených v tomto příspěvku jsem osobně zjistil terénním průzkumem a rešeršní prací v literatuře a veřejně dostupných databázích v letech 2023–2025.

U každé lokality jsou uvedeny: (1) jméno příslušné obce, (2) zkratka správního okresu², (3) příslušný kvadrant (mapovací pole) středoevropského síťového mapování (1/4 CEBA)³ a (4) slovní popis lokality. Pokud bylo možno zjistit (5) souřadnice lokality v systému WGS 84 a (6) nadmořskou výšku, jsou tyto údaje také uvedeny. (7) Autorství a/nebo odkaz na příslušnou literaturu a (8) datace jsou připojeny na konci každého nálezového údaje. Lokalizační údaje jsou v odůvodněných případech rozšířeny o další nálezové okolnosti, podstatné dendrologické údaje, tedy především počet rostoucích jedinců, zdravotní stav, plodnost, růstové zvláštnosti, někdy také i zjištěná dendrometrická data apod. Údaje, které upřesňují či doplňují původní data, jsou uvedeny v hranatých závorkách.

Pokud existují informace o dostupných herbariových dokladech (např. lisovaných položkách či dochovaných sběrech plodů apod.), jsou tyto uvedeny, samozřejmě včetně místa jejich uložení. U mezinárodně registrovaných herbariových sbírek jsou jejich zkratky (kódy) uvedeny podle databáze Index Herbariorum (THIERS 2025). Údaje o zeměpisném směru jsou uváděny běžnými zkratkami (j. = jižní či jižně, vsv. = východoseverovýchodní či východoseverovýchodně atd.). Jednotlivé lokality u téhož taxonu jsou odděleny tečkou a pomlčkou.

Pokud to bylo možné a vhodné, jsou nálezová data ke zjištěným lokalitám v severozápadních Čechách rozšířena také o přehled lokalit pěstování (i neúplný) v dalších územích České republiky, výjimečně i jinde. K tomu byla využita mj. jak odborná literatura, tak i dostupné rozsáhlejší soubory dat. U každého druhu jsou základní nálezová data doplněna komentáři k pěstování ve studovaném území, případně i v České republice. Kromě toho jsou uvedeny také původní (přirozený) areál, nároky druhu, vazba na další druhy rostlin, informace o jeho hospodářském využití, sadovnické hodnotě,

² Vymezení okresů viz Zákon č. 51/2020 Sb. o územně správním členění státu, §4.

³ Central European Base Area (for grid mapping) – Cf. EHRENDORFER & HAMANN (1965). Dělený kvadrant pro síťové mapování 1. řádu (tj. čtvrtina základního mapového pole) byl zjištěn v GISové aplikaci MapoMat (<http://webgis.nature.cz/mapomat>; blíže viz https://webgis.nature.cz/aopkhelp/GIS_APP_OBECNE/02_NAPOVEDA), resp. pomocí volně dostupného nástroje Fytochorion – GPSR (LUKEŠ & POLEDNÍK 2025).

ohrožení atd. K tomuto účelu byly využity různé relevantní prameny; k základním v této věci patří zpracování jednotlivých druhů na webovém portálu International Dendrological Society (TREES AND SHRUBS ONLINE 2025).

Přehled použitých zkratk:

zkratky herbářových sbírek (podle THIERS 2025):

MOST = sbírka Oblastního muzea a galerie v Mostě

ostatní zkratky:

BZ	= botanická zahrada
ČSAV	= Československá akademie věd (nyní Akademie věd České republiky)
VÚKOZ	= Výzkumný ústav Silva Taroucy pro krajinu a okrasné zahradnictví
cf.	= confer (srovnej)
č. p.	= (dům) číslo popisné
ex.	= exemplář(ů), jedinec (jedinců)
leg.	= legit (sebral)
p.	= pagina (strana)
pp.	= paginas (strany)
map.	= mappa (mapa)
ul.	= ulice
ut	= jako (tj. pod tímto jménem)
ž. st.	= železniční stanice
'...'	= jméno kultivaru (dříve cv.) [levý Alt + 0145; levý Alt + 0146]
±	= víceměně
[†]	= (před názvem lokality) zaniklá lokalita
ft	= foot (množ. číslo feet; stopa – délková jednotka; = 30,48 cm)
in	= inch (palec – délková jednotka; = 2,54 cm)
O _{1,3}	= výčetní obvod kmene (ve 130 cm nad zemí; v metrech) ⁴
Š _k	= šířka koruny (v metrech)
V _s	= výška dřeviny (v metrech)

Nomenklatura

Pro botanické druhy dřevin je použita nomenklatura databáze celosvětového projektu The World Flora Online (WORLD FLORA ONLINE 2025). Jména kultivarů pak odpovídají těm, které uvádí u příslušných taxonů International Dendrological Society na svém webu (TREES AND SHRUBS ONLINE 2025).

Přehled taxonů a jejich lokalit

×*Chitalpa* T.S.Elias & W.Wisura

×*Chitalpa taskhentensis* T.S.Elias & W.Wisura (navržená jména: chitalpa, chitalpa taškentská)

Lokality v severozápadních Čechách:

Teplice (Teplice, 5349c): BZ Teplice, Venkovní expozice (oddíl VE), 1 ex. 'Summer Bells' (Anonymus 2018 in FLORIUS 2025). – **Louny** (Louny, 5648d): sídliště na j. okraji města (j. od městského hřbitova), soukromá zahrada č. p. 2714 v ul. U spravedlnosti, 1,2 km jz. kostela svatého Mikuláše v centru města, 50°20'52.94"N", 13°48'17.07"E, 235 m n. m., 1 bohatě kvetoucí mladý strom s hustou

⁴ O způsobu měření výčetního obvodu kmene podrobně viz Metodická poznámka v prvním dílu tohoto příspěvku (JOZA red. 2023: 51–52).

± kulovitou korunou a bledě růžovými květy, pravděpodobně ×*Chitalpa* ‘Pink Dawn’, Vs ≈ 4 m (not. V. Joza 5.VI.2024, leg. V. Joza 2025 MOST, Obr. 1, Obr. 2).

Lokality mimo severozápadní Čechy:

Praha-Troja (Hlavní město Praha, 5852d): Botanická zahrada Hlavního města Prahy, část Ornamentální zahrada – ostatní, 1 ex. (Anonymus in FLORIUS 2025, přírůstek z roku 2000), cf. ibidem (2004 in SEKERKA 2025, P. Vobořil 2009 in BIO LIB 2025: 1 photo, I. Novák 2021 in BIO LIB 2025: 2 photo, V. Hanzlík 2025 in BIO LIB 2025: 11 photo); ibidem: část Les – Stínomilné trvalky, 1 ex. (Anonymus 2019 in FLORIUS 2025). – **Průhonice** (Praha-západ, 5953c): Dendrologická zahrada VUKOZ, část F-IV-U farmy, 1 ex. (č. F-IV-60) (Anonymus 2011 in FLORIUS 2025). – **Český Brod** (Kolín, 5955a): [soukromá zahrada] (L. Hoskovec 2017, 2025 apud SEKERKA 2025). – **Žampach** (Ústí nad Orlicí, 5964d): Arboretum Žampach, Dolní park, 1 ex. (Anonymus 2012 in FLORIUS 2025); ibidem: Arboretum Domova pod hradem Žampach (MATĚJČKOVÁ et al. 2019). – **Průhonice** (Praha-západ, 6053a): Průhonická botanická zahrada na Chotobuzi, plocha rozárie, 1 ex. (Anonymus 2019 in FLORIUS 2025). – **Trnová** (jv. od Jiloviště, Praha-západ, 6052c): [soukromá zahrada] (M. Kesl 2009 in BIO LIB 2025: 4 photo). – **Ostrava** (Ostrava-město, 6175d): ZOO Ostrava, 1 ex. (Anonymus 2019 in FLORIUS 2025).

Atraktivní dřeviny, jež jsou vhodné pro suché a teplé oblasti mírného pásu, a které nápadně a dlouho kvetou, jsou poměrně vzácné. O to cennější je, když se podaří zavést do kultury taxon, jehož pěstování k tomu není příliš náročné, který v mládí rychle roste, a přitom nedosahuje příliš velkých rozměrů. Tyto vlastnosti se určitě sešly u vzhledově velmi výrazné skupiny hybridů vzniklých křížením mezi rodem katalpa (*Catalpa* spp.) a severoamerickým rodem chilopsis (*Chilopsis* sp.). Pod jménem ×*Chitalpa tashkentensis*, resp. jako kultivary rodu ×*Chitalpa* jsou dostupné pro běžné zájemce už nejméně deset let také u nás (J. Motejzík in verb., 2025).

Cíleným křížením se v druhé polovině 20. století podařilo vytvořit hybridogenní taxon, který získal nejlepší vlastnosti obou rodičovských druhů: nápadná bohatá květenství (po taxonech rodu *Catalpa*) i odolnost k suchu a specifický habitus (po *Chilopsis linearis*). Ačkoli tyto hybridy byly vytvořeny v roce 1964 a poprvé představeny ve Spojených státech v roce 1977 (a v Evropě ještě mnohem později), jméno ×*Chitalpa tashkentensis* bylo jako taxon podle mezinárodních pravidel platně publikováno až roku 1991. Rodové jméno je kombinací vědeckých názvů obou rodičů, zatímco druhové jméno označuje město, kde byla křížení provedena – hlavní město Uzbekistánu Taškent (ELIAS & WISURA 1991, ELIAS 1991).

Historie vzniku hybridogenního taxonu

Dlouholeté hybridizační pokusy mezi zástupci rodů katalpa (*Catalpa* Scop.) a chilopsis (*Chilopsis* D. Don; oba rody jsou z čeledi *Bignoniaceae*), které od 50. let 20. století prováděl v botanické zahradě Uzbekké akademie věd v Taškentu významný ruský botanik a šlechtitel Nikolaj F. Rusanov⁵,

⁵ Nikolaj Fjodorovič Rusanov († 2017). Ruský botanik a šlechtitel. Syn akademika Fjodora Nikolajeviče Rusanova (1895–1979), zakladatele a tvůrce rozsáhlé moderní botanické zahrady uzbeké akademie věd v Taškentu. Tamní vedoucí šlechtitel a dlouholetý ředitel, tvůrce řady hybridů dřevin (*Catalpa*, ×*Chitalpa*, *Rosa*, *Tamarix*); vedl četné aklimatizační pokusy, studoval též fenologii dřevin. Jeho otec, profesor F. N. Rusanov tamtéž dlouhodobě budoval rozsáhlou sbírku exotických rostlin, zejména z Asie, Evropy a Severní Ameriky, včetně subtropických a tropických rostlin. Byl také jedním z průkopníků křížení rostlin; šlechtil nové taxony dřevin (např. *Hibiscus*, *Yucca* aj.). Instituce, v níž celý život působil, byla po jeho smrti roku 1979 přejmenována na Taškentskou botanickou zahradu akademika F. N. Rusanova (Ташкентский ботанический сад академика Ф. Н. Русанова). Dnes je to nejstarší a největší instituce svého druhu v Uzbekistánu a jedna z největších a nejvýznamnějších v zemích bývalého Sovětského svazu. Manželka F. N. Rusanova a matka N. F. Rusanova, profesorka Z. P. Bochantseva († 1973) byla přední šlechtitelkou tulipánů světového významu (ELIAS & WISURA 1991, PONOMAREV 2022, TEMIROV et al. 2023, CUNNINGHAM 2024, IPNI 2025, WIKIPEDIA 2025, INSTITUTE OF BOTANY OF THE ACADEMY OF SCIENCES OF THE REPUBLIC OF UZBEKISTAN 2025, TASHKENT BOTANICAL GARDEN 2025).

Obr. 1. *×Chitalpa tashkentensis*. Okrasná výsadba v soukromé zahradě na jižním okraji Loun v ulici U spravedlnosti. Foto Vít Joza, 2025.

Fig. 1. *×Chitalpa tashkentensis*. Ornamental planting in Louny, in a private garden on U spravedlnosti Street on the southern edge of the town. Photo by Vít Joza, 2025.

přinesly rozsáhlé poznatky o květní biologii, tvorbě plodů a fenologii obou rodů. Ukázal se mimořádný pěstební význam nově vzniklých hybridů. Zvláštní pozornost N. F. Rusanov věnoval pokusům s druhy *Catalpa bignonioides*, *C. ovata*, *C. speciosa* a *Catalpa* sp. (později publikoval ve svých studiích výsledky křížení s *C. fargesii*, dnes známé jako *C. bungei* – snad tedy šlo o tento druh), které použil k oboustrannému křížení se vzdáleně příbuzným *Chilopsis linearis*. Výsledky práce svého týmu publikoval v sérii článků v ruské odborné literatuře (Rusanov 1964, 1971, 1976, 1981 et 1982 sec. ELIAS & WISURA 1991).

Ukázalo se, že mezi rody *Catalpa* a *Chilopsis* je silná reprodukční bariéra. Z rozsáhlého testovaného šlechtitelského materiálu vznikl jeden životaschopný hybrid – údajně křížením *Catalpa bignonioides* s *Chilopsis linearis*, který vykvetl, a dokonce přinesl plody (Rusanov 1971 sec. ELIAS & WISURA 1991, ELIAS 1991). Novější genetické výzkumy založené na výzkumu jaderné a chloroplastové DNA (LI et al. 2006) sice potvrdily účast *Catalpa* sp. a *Chilopsis linearis* na vzniku původních hybridů v Uzbekistánu, zdá se však, že *Catalpa bignonioides* se křížení neúčastnila. Jako samčí reprodukční materiál mohly být využity jiné taxony téhož rodu, zřejmě *Catalpa speciosa* (pro *×Chitalpa* ‘Morning Cloud’), resp. hybridogenní *Catalpa ×galleana* (= *C. ovata* × *C. speciosa* – pro *×Chitalpa tashkentensis* ‘Pink Dawn’). Důležitým momentem v celém výzkumu bylo specifické klima středoazijské oblasti někdejšího Sovětského svazu. N. F. Rusanov poukázal na to, že je jen velmi málo druhů keřů vhodných pro krajinné úpravy v Uzbekistánu, které by zde kvetly po celou letní periodu. Právě některé

pozoruhodné mezirodové hybridy vzniklé z jeho křížení dokázaly díky prodloužené době kvetení vyplnit tuto mezeru. N. F. Rusanov je doporučoval pěstovat za obdobných podmínek, jaké vyžaduje *Catalpa bignonioides*: tedy na výslunných místech a ve vlhkých půdách bohatých na živiny. Protože tyto hybridy byly již v první generaci (F₁ hybridy) neplodné, byly množeny jarními řízkami ošetřenými růstovým stimuletem heteroauxinem. Do roku 1976 rostlo v mnoha různých místech Uzbekistánu kolem 400 hybridních klonů tohoto hybridu jako studijní materiál, které Rusanov doporučil pro použití v jižní části střední Asie na sever od Alma Aty (Almaty, Kazachstán). Protože se hybrid dobře osvědčil v mnoha krajinných úpravách, prosazoval jej Rusanov roku 1982 jako velmi vhodný pro tuto oblast (ELIAS & WISURA 1991, ELIAS 1991).

Mimo Sovětský svaz tyto hybridy poprvé rozšířil Robert Hebb, který tehdy působil jako zahradník v Cary Arboretum of the New York Botanical Garden v Millbrook (New York, USA). Ten v roce 1977 spolu se dvěma dalšími americkými botaniky absolvoval v rámci výměnného programu mezi USA a SSSR sběratelskou expedici do středoasijské oblasti Sovětského svazu. V botanické zahradě v Taškentu měli příležitost k pracovní diskuzi s tamními zaměstnanci. Při této příležitosti získal R. Hebb řízků hybridních rostlin z hybridizačních pokusů týmu N. F. Rusanova s rody *Catalpa* a *Chilopsis*. Přivezl je do Cary Arboretum, kde se ujaly a rostly. Šlo o materiál dvou barevných typů květů: sytě růžový a světle růžový. Pěstovány byly v přenosných kontejnerech, neboť nebyly v tamní části údolí řeky Hudson klimaticky odolné. Začaly kvést třetím rokem po vysazení. Roku 1982 bylo předáno po padesáti kořenových řízcích od obou typů členům American Association of Botanical Gardens and Arboreta (AABGA). Šlo patrně o jediný materiál popsáno hybridu z Uzbekistánu, který do začátku 90. let 20. století rostl v USA. Během následujících desetiletí se chitalpa úspěšně pěstovala v USA, byť dosud neměla platné jméno. Celkem 22 sazenic obou prvotně šířených barevných typů obdržela také Rancho Santa Ana Botanic Garden⁶. Původní rostlinný materiál obou typů, který od té doby šíří školkařské firmy celého světa, pocházel zřejmě právě z této botanické zahrady (ELIAS & WISURA 1991, ELIAS 1991, DEASY 2025b).

Také díky tamním pracovníkům získaly úspěšný hybridogenní taxon i oba kultivary konečná pojmenování: ×*Chitalpa tashkentensis* ‘Pink Dawn’ (stromy se světle růžovými květy a rozložitějším růstem) a ×*C. tashkentensis* ‘Morning Cloud’⁷ (stromy s bílými květy,

Obr. 2. ×*Chitalpa tashkentensis*. Okrasná výsadba v soukromé zahradě na jižním okraji Loun v ulici U spravedlnosti. Foto Vít Joza, 2025.

Fig. 2. ×*Chitalpa tashkentensis*. Ornamental planting in Louny, in a private garden on U spravedlnosti Street on the southern edge of the town. Photo by Vít Joza, 2025.

⁶ Od roku 2019 nese jméno California Botanic Garden.

⁷ Původně byl uváděn jako ×*Chitalpa tashkentensis* ‘Morning Cloud’. Později byl zjištěn odlišný původ od tohoto hybridogenního taxonu; pod původní jméno jej proto už nelze zahrnout.

vzprímenější a vitálnější; dnes správně *×Chitalpa* ‘Morning Cloud’). Velký úspěch, který s tímto novým hybridogenním rostlinným materiálem učinily školkařské firmy nejprve v Kalifornii a poté v dalších zemích amerického jihozápadu, se opakoval také v Evropě i v dalších světadílech. Vědecké jméno bylo oficiálně publikováno teprve v roce 1991 (ELIAS & WISURA 1991, ELIAS 1991, DEASY 2025b; cf. LI et al. 2006).

Další šlechtění s přispěním *Catalpa ovata* umožnilo selekci a upevnění různých růstových typů, a především více barevných variant květů. Výsledky další šlechtitelské práce jsou dnes komerčně dostupné pod jmény ‘Minsum’ (synonymum či alternativní jméno SUMMER BELLS) a ‘El Niño’ (= *×C. tashkentensis* ‘NCXC1’ USPPAF, též jako Desert Orchid) (RANNEY 2024, CUNNINGHAM 2024).

Popis

Mezirodový hybrid *×Chitalpa tashkentensis* je rychle rostoucí opadavý taxon malého až středně velkého vzrůstu. Jeho stromy jsou hustě větvené a dorůstají obvykle 6–8(–10) m výšky a okolo 3 m šířky koruny. Kmeny mohou obrážet při bázi. Listy jsou celokrajné, zašpičatělé, úzce eliptické až úzce kopinaté, dlouhé kolem 15 cm a široké asi 3 cm. Jsou lysé a jejich rub je nasivělý. Uspořádány jsou střídavě. Na podzim se zbarvují do teplých odstínů žluté.

Květy rostou po 15–40 ve vzprímených latách, které se zakládají na koncích větví. Každý květ je asi 2,5 cm dlouhý, nápadně podobný květům rodu *Catalpa*; ploše rozložené korunní lístky srůstají v zužující se trubku, která má nápadně fialové nektarové pružky na vnitřní straně. Spektrum barev od bílé pro růžovou bylo cíleným šlechtěním rozšířeno přes sytě růžovou až téměř po vínovou (podrobněji viz níže).

Doba kvetení je velmi dlouhá: květy se objevují zhruba od začátku léta až do začátku podzimu. V jižní Kalifornii začínají tyto stromy kvést v polovině až na konci května a kvetou až do října či dokonce do listopadu. V podmínkách našich nejteplejších oblastí je délka kvetení obdobná. U výsadeb v suchém a horkém letním období tak *×Chitalpa* vyplňuje mezeru po jaru a časném létě, kdy kvete většina dřevin s atraktivními květy, prakticky až do konce vegetační sezóny (ELIAS & WISURA 1991, ELIAS 1991, CUNNINGHAM 2024, DEASY 2025b; cf. SEKERKA 2025).

Pěstování a nároky na substrát

×Chitalpa tashkentensis lze pěstovat v solitérních výsadbách i jako alejový strom nebo ve skupinách. Rostliny někdy kvetou již ve věku tří až čtyř let a velmi rychle vyrostou do výšky 7–8 metrů, přičemž vytvoří bohatou korunu. Rostliny *×Chitalpa tashkentensis* se rozmnožují řízků či kořenovými výmladky a snadno se množí bylinnými (letními) řízků v červnu. Taxon se často roubuje také na mladé kmínky druhů rodu *Catalpa* (ELIAS & WISURA 1991, ELIAS 1991, BROWN & KIRKHAM 2017, CUNNINGHAM 2024; cf. MISSOURI BOTANICAL GARDEN 2025, ROYAL HORTICULTURAL SOCIETY 2025, SEKERKA 2025).

×Chitalpa tashkentensis je velmi světlomilná, ale celkově není příliš náročná na péči a nevyžaduje nijak výjimečné půdní podmínky. Nejlépe roste v hlubokých, středně úrodných a středně vlhkých substrátech, které jsou dobře odvodněné (nesnáší zamokření) (ELIAS & WISURA 1991, ELIAS 1991, CUNNINGHAM 2024, MISSOURI BOTANICAL GARDEN 2025).

Nároky na prořezávky jsou minimální. Kromě příležitostného odstranění odumřelých větví je ale vhodné mírné prosvětlení koruny, aby její střed zůstal volný. Zlepší to její provětrávání, což je dobré kvůli náchylnosti taxonu k plísním. Rez je třeba provádět po odkvětu, tj. v pozdním létě, resp. začátkem podzimu. Bohužel se mnoho sadebního materiálu prodává jako roubovanci v korunce kmínku katalpy (*Catalpa* sp.). Strom tak vyvíjí nepřírozenou hustou kulovitou korunu. Pro pěkný vzhled i dlouhodobý růst stromků je mnohem lepší pořízení rostliny naroubované nízko, jíž by bylo možné pěstovat jako strom keřovitého habitu. Je to efektivnější nejen pro přirozený vzhled rostlin a vytvoření růstově

i staticky stabilního stromu, ale také proto, aby se květy, které přinášejí hlavní estetický účín, vytvářely zhruba ve výšce očí (BROWN & KIRKHAM 2017).

Nároky na klima a odolnost vůči škůdcům a chorobám

V klimaticky příznivých oblastech Spojených států amerických, tedy především v jejich jihozápadní a jižní části, je ×*Chitalpa* pěstována jako běžný zahradní taxon. Také v jiných oblastech světa s obdobným klimatem si získala značnou oblibu. Hybridy ×*Chitalpa* jsou odolné suchu, nejlépe ale pochopitelně prospívají při pravidelné mírné (přiměřené) závlivce (ELIAS & WISURA 1991, ELIAS 1991, CUNNINGHAM 2024, MISSOURI BOTANICAL GARDEN 2025). Mimo vegetační období snáší nižší teploty a dokonce i krátkodobé mrazy, v klimatické zóně 6 v klimatické zonaci pro pěstování rostlin v USA (USDA 2025, WIDRLECHNER et al. 2012) ale dokáže zcela zmrznout. Zásadní je určitě dostatečně vyzrání letorostů, stejně jako dobré zakrytí půdy před promrzáním. U nás rostlinám ×*Chitalpa* v tuhých zimách nebo při pozdních jarních mrazech namrzají konce větví, což se ale neprojevuje na násadě květů (SEKERKA 2025). Některé prameny (např. SAN MARCOS GROWERS 2025) sice uvádí, že ×*Chitalpa* stejně jako mnoho rychle rostoucích stromů dobře odolává silným větrům; jiné (např. SEKERKA 2025) však naopak varují před rizikem lámavosti křehkých větví větrem.

V oblastech s vysokou vzdušnou vlhkostí ve vegetačním období (např. v jihovýchodní části USA) bývá významným problémem padlí a listová skvrnitost. Obdobné je to u výsadeb v přílišném stínu. Mezi další choroby patří verticiliové vadnutí (způsobované houbami rodu *Verticillium*) a hniloba kořenů. Je třeba sledovat i případný výskyt mšic, červců, šupinatek a molíc (MISSOURI BOTANICAL GARDEN 2025, ROYAL HORTICULTURAL SOCIETY 2025, DEASY 2025b). Listovou spálu (bacterial leaf scorch) způsobuje bakterie *Xylella fastidiosa* subsp. *tashke* (Lysobacterales; jde o specifický typ vázaný na rod ×*Chitalpa*). Je známa z USA od roku 2006 z výsadeb i prostředí školek a jejími průvodními znaky jsou skvrnitost listů, chloróza a spála, následuje snižování listové plochy a odumírání větví, což vede k oslabování stromů a zkrácení jejich doby života (SCHUENZEL et al. 2005, DEASY 2025b).

Klimatická odolnost: 8b–9a (USDA 2023), nově se uvádí od zóny 7 výše (DEASY 2025b)⁸
Zóna H4 (podle Royal Horticultural Society)⁹

Použití a uplatnění

×*Chitalpa* zdědila z rodu *Chilopsis* nejen poměrně úzké dlouhé tmavě zelené listy, ale také schopnost odolávat horku a suchu. Na rozdíl od tohoto rodičovského taxonu však ×*Chitalpa* snáší nižší teploty, a dokonce i krátkodobé mrazy. Další mimořádnou hodnotou nového taxonu je velmi dlouhá doba kvetení, trvající v lokalitách teplých a suchých oblastí mírného pásu takřka po celou letní sezónu. Evidentní je také velmi vysoká rychlost růstu přinejmenším v mládí a časný nástup kvetení – i to zvyšuje už tak vysokou okrasnou hodnotu. Ve velmi teplých a suchých oblastech je ×*Chitalpa* navíc jednou z dřevin, která zlepšuje místní klima ve městech, poskytuje stín a může být využívána např. v liniové zeleni ulic. Především však najde uplatnění v okrasných výsadbách soukromých zahrad, např. v chráněných výslunných skalkách nebo jako volně rostoucí zástěna mezi sousedními předzahrádkami. Hodnotný estetický účín má i v noci pod venkovním osvětlením.

Všechny hybridy zahrnované do rodu ×*Chitalpa* jsou sterilní; nevytvářejí plodná semena. Je tedy zřejmé, že alespoň ×*Chitalpa tashkentensis* není v této době, tak zaujaté hrozbami a důsledky invazi okrasných druhů v nepůvodním prostředí, v tomto ohledu nebezpečná. To je další výhoda, která sice není prakticky v žádném prameni zmiňována, je však jistě důležitá. Přínosem pro praktické pěstování je i omezený opad ×*Chitalpa tashkentensis* po odkvětu oproti plodícím okrasným taxonům

⁸ Pro zonaci a bližší údaje k jednotlivým zónám viz také <https://www.gardeningknowhow.com/planting-zones/usda-planting-zone-map.htm>.

⁹ Podrobněji k členění a podmínkám jednotlivých zón viz <https://www.rhs.org.uk/advice/rhs-hardiness-rating>.

rostlin; v tomto smyslu ji sterilita odlišuje od katalpy, jejíž lusky znečišťují okolí a vytvářejí semenáčky na těch nejnečekávanějších místech.¹⁰

V našich klimatických podmínkách je ×*Chitalpa tashkentensis* při teprve rozvíjející se nabídce školkařských firem pěstována dosud jen ojediněle jako atraktivní sbírková rarita. Lze očekávat, že se s tímto taxonem výjimečně okrasné hodnoty budeme časem potkávat hlavně v chráněných polohách v zahradách i veřejné okrasné zeleni nejteplejších oblastí České republiky.

Přehled kultivarů

×*Chitalpa tashkentensis* ‘**Minsum**’ (synonymum či alternativní jméno ‘Summer Bells’ či SUMMER BELLS)

Malý strom. Květy růžové, se žlutým hrdlem s vínovými pruhy, zaoblené. Vyšlechtěna a šířena od roku 1998 francouzskou školkou Pépinières Minier (DEASY 2025b).

×*Chitalpa* ‘**Morning Cloud**’¹¹

Středně velký strom vzpřímeného a bujného růstu s mírně převislým habitem. Květy bílé či bledě růžové, s výraznými vínovými podélnými proužky ve střední části. Taxon vzniklý hybridizací *Chilopsis linearis* a *Catalpa speciosa* v rámci šlechtitelského programu N. F. Rusanova v Uzbekistánu (ELIAS & WISURA 1991, ELIAS 1991, DEASY 2025b).

×*Chitalpa tashkentensis* ‘**NCXC1**’ (synonymum či alternativní jméno ×*Chitalpa tashkentensis* EL NIÑO® či SUMMER BELLS)

Patentovaný sterilní hybrid z roku 2005 mezi *Catalpa* ×*galleana* (= *Catalpa ovata* × *C. speciosa*) a *Chilopsis linearis* ‘Bubba’. Vyznačuje se nižším stromovitým vzrůstem (odhaduje se asi do 6 m), úzce vejčitými listy s vyniklou žilnatinou a vonnými vínovočervenými květy nahloučenými až po 60 do velkých květenství. Klimaticky odolný alespoň od zóny 6b podle USDA a zřejmě velmi odolný k suchu. Pochází ze školky v Mills River v Severní Karolíně, USA (RANNEY 2024, DEASY 2025b).

×*Chitalpa tashkentensis* ‘**Pink Dawn**’

Strom rozložitějšího růstu. Listy kopinaté, květy světle lila zbarvené, se žlutým hrdlem. Pochází z původních šlechtitelských pokusů N. F. Rusanova v Uzbekistánu. V USA od roku 1977, do Evropy se dostal později než mladší kultivary, např. ve Velké Británii byl šířen až asi od roku 2005 (DEASY 2025b).

×*Chitalpa* ‘**Strawberry Moon**’

Středně velký široce rozvětvený strom s vejčitými listy a sytě růžovými květy s řasnatými laloky a žlutým ústí korunní trubky; květenství dorůstá výšky kolem 25 cm a skládá se z 30–50 květů. Triploidní hybrid s kontrolovaného křížení tetraploidní ×*Chitalpa tashkentensis* ‘Pink Dawn’ a diploidní *Catalpa ovata*, vyšlechtěn R. Olsenem roku 2008, komerčně šířen až od roku 2023. Množí se řízkem z letního dřeva, očkuje se nebo roubuje na *Catalpa speciosa*. Je poněkud odolnější vůči padlí (U.S. NATIONAL ARBORETUM 2023, DEASY 2025b).

Vít Joza

¹⁰ Sterilita však na druhou stranu neumožňuje získávání nových kultivarů pomocí odchylek ze selekce generativně vzniklého potomstva, což omezuje možnosti dalšího šlechtění. Jsou však známy i pokusy zahrnující manipulaci s úrovní ploidie pomocí chemické látky oryzalin (namísto silně toxického kolchicinu) za účelem obnovení plodnosti normálně sterilních ×*Chitalpa* indukci polyploidie v kvetoucích výhoncích, jakož i pokusy o záchranu embryí za účelem usnadnění klíčení triploidních kříženců (DEASY 2025b).

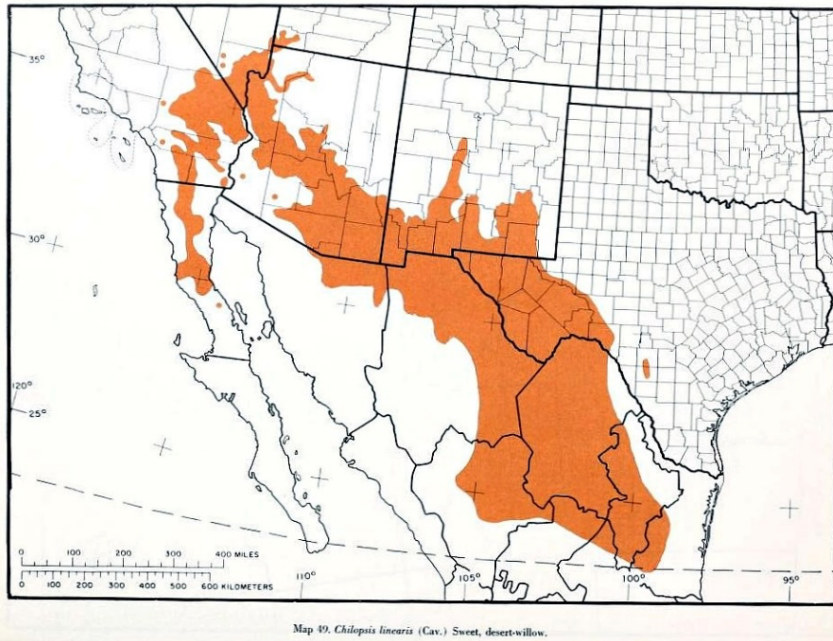
¹¹ Původně byl uváděn jako ×*Chitalpa tashkentensis* ‘Morning Cloud’. Viz poznámku č. 7.

Chilopsis linearis (Cav.) Sweet

(*Bignoniaceae*)

Monotypický rod *Chilopsis* D. Don patří do čeledi *Bignoniaceae*, stejně jako např. rody *Campsis* a *Catalpa*. Zahrnuje jediný druh *Chilopsis linearis* (Cav.) Sweet (SWEET 1826: 283), původně popsáný jako *Bignonia linearis* Cav. (1795 in CAVANILLES 1795–96: 35 et tab. 269). Velmi světlomilný keř či téměř od báze nepravidelně větvený strom dosahuje výšky 2–9(–12) m a šířky 4–7 m. Má úzce kopinaté až čárkovité listy, které v době sucha, resp. zimním období opadávají, a atraktivní růžovobílé květy (Obr. 4). Přirozeně roste v aridních oblastech severní části Mexika a jihozápadní části USA: od Mohavské pouště, přes severní Baja California, pouště Chihuahua a Sonora, po střed Mexika, jih Nového Mexika a západní Texas (Obr. 3). Naturalizované populace (zplnění z výsadeb) jsou známy z Kansasu a Oklahomy. V původním areálu roste především v křovinách podél břehů řek a v úpadech či roklích. Jeho národní pojmenování v USA „desert willow“ (pouštní vrba) dobře vystihuje jeho specifický vzhled ve sterilním stavu i určitou vazbu na vodní toky a vlhké sníženiny v aridních krajinách v původním areálu (SUDWORTH 1908: 429–431, ROW 2014, Gentry 1992 sec. DEASY 2025a).

Ve velmi teplých, suchých a slunečných oblastech tento druh dobře prosperuje a při dobré půdě a občasné závlivce (nesnáší přemokření) je nenáročný na péči, přičemž má vysokou okrasnou hodnotu (ROW 2014, TORRES TREE AND LANDSCAPING 2025). Na základě proměnlivosti barev květů a různé klimatické odolnosti rostlin byla vyšlechtěna celá řada kultivarů (cf. DEASY 2025a). V České republice se zatím prakticky nepěstuje; jeho školkařská nabídka je zde zatím ojedinelá (např. *Chilopsis linearis* ‘Burgundy’ se sytě vínovými květy): Pro svou exotičnost, krásné květenství, dlouhou dobu kvetení (zhruba od června do září), relativní suchomilnost a malý vzrůst (cf. ROW 2014) si však jistě časem získá oblibu. Vhodný je především do specifických výsadeb při budovách (jižní stěny, atria apod.) v teplých oblastech.

Obr. 3. Areál *Chilopsis linearis*. (Převzato z Atlas of United States trees Vol. 3, LITTLE 1976: map. 49.)

Fig. 3. Distribution area of *Chilopsis linearis*. (Taken from the Atlas of United States trees Vol. 3, LITTLE 1976: map. 49.)

C.E. Faxon del.

Hornely sc.

CHILOPSIS LINEARIS, D.C.

*A. Risoreux d'Inez*⁶

Imp. J. Tisserand, Paris.

Obr. 4. *Chilopsis linearis*. Faksimile kresby Ch. Faxon (podle SARGENT & FAXON 1894: tab. 292. Převzato z PLANTILLUSTRATIONS.ORG 2025).

Fig. 4. *Chilopsis linearis*. Replica of Ch. Faxon's drawing (from SARGENT & FAXON 1894: tab. 292. Taken from PLANTILLUSTRATIONS.ORG 2025).

***Cladrastis kentukea* (Dum.Cours.) Rudd** (syn.: *Cladrastis lutea* /F.Michx./ K.Koch; křehovětvec či křehkovětvec žlutý)¹²

Lokality v severozápadních Čechách:

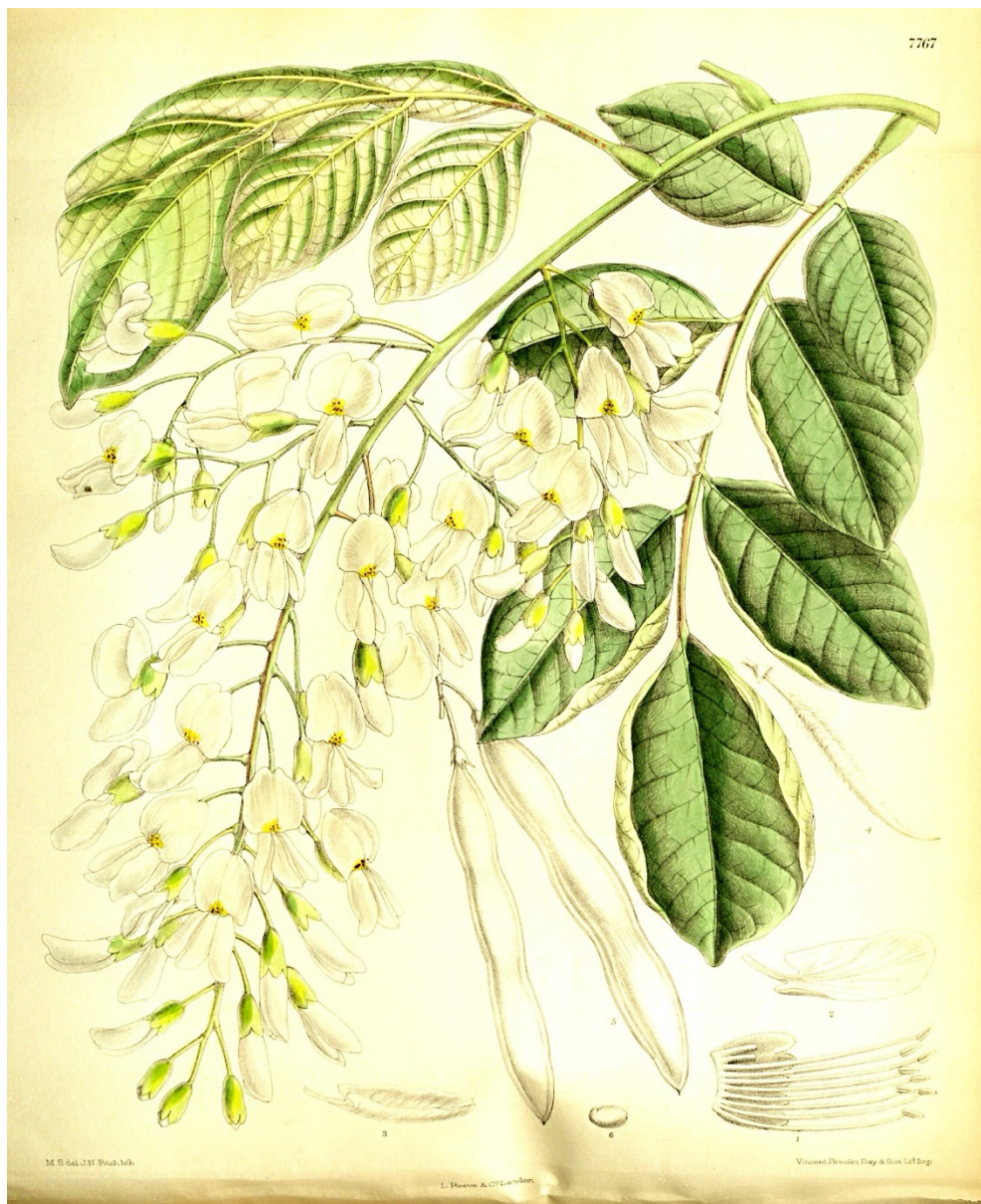
Děčín (Děčín, 5251a): městská část II – Nové město: arboretum Kvádrberk nad jz. úpatím vrchu Stoličná hora (= Kvádrberk), 1 mladý strom v oddělení III/2 (výhodní = horní 1/3 arboreta), [ca 0,19 km ± jz. vrcholové kóty (+ 289), ca 50°47'2.00"N, 14°13'39.00"E, ca 212 m n. m.], sbírková výsadba z roku 2009 (ŠAFR 2019: 41). – **Děčín** (Děčín, 5251a): městská část Březiny: část Libverda, BZ Střední školy zahradnické a zemědělské A. E. Komerse, ca 0,08 km zjz. hlavního vchodu do budovy školy (Českolipská ul., č. p. 123), 1 mladší strom poblíž Japonské (meditační) zahrady, [50°46'8.08"N, 14°14'7.82"E, ca 143 m n. m.] (ŠAFR 2019: 41). – **Teplice** (Teplice, 5349c): BZ Teplice, Venkovní expozice (oddíl VE – Severní Amerika), 1 ex. (Anonymus 2021 in FLORIUS 2025). – [†] Horní Jiřetín: **Jezeří** (Most, 5447a): někdejší školkařská firma Eisenberger Baumschulen [též Eisenbergské školky stromové, již zaniklé] (1913 sec. PEJCHAL et al. 2021: 81). – **Libochovice** (Litoměřice, 5550c): zámecký park, statný strom za parkovou loukou směrem k Ohří přímo proti schodům vedoucím z horní terasy do spodní části parku (SKALICKÁ 1967), cf. HUŠEK et al. (1983); ibidem [1 ex.] (photo P. Horáček 2005 et 2012 in HORÁČEK & MENCL 2025); ibidem: dolní terasa parku poblíž levého břehu Ohře, 0,17 km vjv. budovy zámku, 0,06 km jjv. barokního schodiště mezi oběma terasami („grotta“ s vodní kaskádou), 1 starý ale vitální strom se silně vykotlaným kmenem rozdvojeným hned nad boulovitou bází, 50°24'15.63"N, 14°2'46.61"E, 161 m n. m., $O_{1,3} = 1,78$ a 1,28 m, $V_s = 9$ m (leg. V. Joza 27.IX.2025 MOST, Obr. 7, Obr. 8). – **Postoloprty** (Louny, 5648a): zámecký park, zvláště vzrostlý ex. (HIEKE 1984a: 312, 1984b)¹³.

Lokality mimo severozápadní Čechy:

Nové Město pod Smrkem (okres Liberec, 5057c): z. okraj města, Švermova ul., v zahradě č. p. 853 (bývalé kino Svoboda, původně Apollo, nyní budova Sboru jednoty bratrské) 0,04 km vsv. budovy ž. st. Nové Město pod Smrkem, 1 ex., státem chráněný památný strom „Novoměstský křehovětvec“, pravděpodobně pochází z původní výsadby v zahradě někdejšího kina, 1 ex., roku 2012 hojně plodný, $V_s = 9,0$ m, $\check{S}_k = 15,0$ m, nízký kmen se v 0,6 m větví do dvou kosterních větví o obvodu $O_{1,3} = 1,86$ m a 1,15 m, mohutnější větev se ve výšce 1,5 m dále větví, část kmene a větví se vlivem poranění v minulosti obnažila na dřevo, rány zarůstají kalusem, ale holé dřevo již osidlují dřevokazné houby i hmyz, v úžlabí větví se vyvíjí adventivní kořeny [?], které strom mechanicky stabilizují a vyživují (MAZÁNKOVÁ 2012); ibidem: $V_s = 9,0$ m, $O_{0,6} = 2,34$ m, $\check{S}_k = 15,0$ m, výška koruny 8,0 m, jedinec s odhadovaným stářím 100 let je od 23. XI. 2012 chráněn státní ochranou přírody v kategorii památný strom (2012 in AOPK ČR 2025). – [†] **Sychrov** (Liberec, 5356d): zámecký park (1852 sec. PEJCHAL et al. 2021: 81). – **Mladá Boleslav** (Mladá Boleslav, 5555c): centrum města, Palackého ul., u Gymnázia

¹² Dříve užívané jméno žlutník žlutý (případně ž. bělokvětý) pro *Cladrastis kentukea* (cf. KAŠPAR 1937: 32) je nevhodné, protože rodový název žlutník byl používán od roku 1846, kdy jméno první publikoval Jan Svatopluk Presl (PRESL 1846: 2005), pro rod mokřýš z příbuzenstva lomikamenů (*Saxifragaceae: Chrysosplenium*). V této souvislosti bylo jméno až zhruba do 60. let 20. století v české literatuře běžně používáno; v lidové mluvě (lokálně?) prakticky až do současnosti. Vzácně bylo jméno žlutník v literárních pramenech občas užito dokonce i pro travu tomku vonnou (*Poaceae: Anthoxanthum odoratum*).

¹³ Je překvapivé, že HIEKE (1984a, 1984b) uvádí z někdejšího Severočeského kraje pouze jedinou lokalitu, a to Postoloprty (č. 60, viz též plánek kraje na straně 8), přičemž tamní exemplář označil jako zvláště vzrostlý. Pozoruhodné je to tím spíše, že jiné prameny k tomuto údajnému výskytu mi nejsou známy. Naopak výskyt v zámeckém parku v Libochovicích, který je dobře známý z literatury, HIEKE (op. c.) *Cladrastis* vůbec neuvádí, což svádí k domněnce, že by mohlo jít o omyl vzniklý záměnou lokalit při přepisu dat apod. Protože u Postoloprty jde v literatuře zřejmě o zcela ojedinělý údaj, bude třeba jej ověřit.

Obr. 5. *Cladrastis kentukea*. Faksimile kresby od Matildy Smith otištěné v Curtis's botanical magazine (ex HOOKER 1901).

Fig. 5. *Cladrastis kentukea*. Replica of Matilda Smith's drawing published in Curtis's botanical magazine (ex HOOKER 1901).

Dr. Josefa Pekaře, 1 ex. – $O_{1,3} = 1,67$ m, $V_s = 10,0$ m (sine dato in ŠAFR 2022). – [†] **Jičín**, část **Soudná** (Jičín, 5558c): někdejší firma Josef Mazánek, velkozávod školkařský [nyní zaniklý] (1915 sec. PEJCHAL et al. 2021: 81). – [Dvůr Králové nad Labem: část] **Žireč** (Trutnov, 5561c): zámecký park (HIEKE 1982: 115, HIEKE 1984a: 431, zvlášť vzrostlý ex. (HIEKE 1984b [ut Žirec]). – [†] **Kláštevec nad Ohří** (Chomutov, 5645a): zámecký park [zaniklý výskyt] (L. Beissner 1909 sec. PEJCHAL et al. 2021: 81). – **Budnice** (Kladno, 5650d): zámecký park, 1 ex. – $O_{1,3} = 1,05$ m, $V_s = 14,5$ m (HIEKE 1984a: 40–41). – **Budeničky** (Kladno, část obce Šlapanice, 5650d): zámecký park (HIEKE 1982: 115), ibidem: 1 zvlášť vzrostlý ex. (HIEKE 1984b). – **Panenské Břežany** (Praha-východ, 5752d): nový zámek (HIEKE 1982: 115), ibidem: zámecký park, zvlášť vzrostlý ex. (HIEKE 1984b), 1 ex., $O_{1,3} = 0,86$ m, $V_s = 9,0$ m (HIEKE 1984a: 303); ibidem: v pozůstatcích někdejšího krajinářského parku u Nového zámku (PACÁKOVÁ-HOŠŤÁLKOVÁ et al. 1999: 260). – **Smečno** (Kladno, 5850a): zámecký park (HIEKE 1982: 115, HIEKE 1984b). – **Praha 7-Bubeneč** (Hlavní město Praha, 5852c): Královská obora (M. Kesl 2016 et 2018 in BioLib.cz 2025: 3 photo); ibidem: z. část, tzv. Starý park, [rozcestí u potoka 0,14 km sz. od Místodržitelského letohrádku, 180 m n. m., 1 mladý strom] (SOUČEK & SOUČKOVÁ s. d.: no. 22). – **Praha-Troja** (Hlavní město Praha, 5852c): BZ Hlavního města Prahy, část Školky, pařeniště, 1 ex. (Anonymus 1999 in FLORIUS 2025 ut *C. kentukea* ‘Perkin’s Pink’); ibidem: střední část zahrady, u cesty podél plotu 0,43 km sv. zámku Troja, 50°7'11.09"N, 14°24'58.63"E, 236 m n. m., 1 mladší strom vysazený roku 2017, $V_s = 5$ m (not. V. Joza 16.VIII.2025); ibidem: BZ Troja (V. Hanzlík 2025 in Biolib.cz 2025: 1 photo). – [†] **Praha 1-Malá Strana** (Hlavní město Praha, 5952a): na Malé straně v zahradě paláce Nosticova, kde každoročně kvete, největší svého druhu v Praze (KAŠPAR 1937: 32); ibidem: Nosticova zahrada za Čertovkou (NOVOTNÝ 1960: 18); ibidem: sady na Kampě – Nosticova zahrada (SKALICKÁ & SVOBODA 1971: 101); ibidem: Nosticova zahrada, uprostřed centrální trávnickové plochy [roste] torzo nejstaršího křehovětvece žlutého (*Cladrastis lutea*) v Praze (PACÁKOVÁ-HOŠŤÁLKOVÁ et al. 2000: 339). – ibidem: 1 starý ex., hodně olámaný, kvetl i plodil a obrázel (B. Reš sine dato in MAZÁNKOVÁ 2012). – **Praha 5-Košíře** (Hlavní město Praha, 5952a): sady [park] Na Klamovce v Košířích, [zde] nekvete (KAŠPAR 1937: 47). – **Praha 5-Smíchov** (Hlavní město Praha, 5952a): sad [park] Na Santošce, stromek utiskován mohutným platanem (Praze (KAŠPAR 1937: 32), ibidem: veřejný sad Santoška, ve středu nad hlavní cestou (ENTNER & NOVOTNÝ 1967: [12] ut žlutník žlutý), ibidem: park na Santošce (SKALICKÁ & SVOBODA 1971: 101). – [†?] **Praha 5-Smíchov** (Hlavní město Praha, 5952a): ulice V botanice, Dienzenhoferův sad [= Dienzenhoferovy sady] v místě malé univerzitní botanické zahrady, zde 2 stromy, menší strom za *Ulmus scabra* [= *U. glabra*] v roce 1936 kvetl a přinesl plody, zatímco větší, rostoucí blíž ulice Zborovské, nekvetl (KAŠPAR 1937: 44). – **Praha 1-Nové Město** (Hlavní město Praha, 5952b): Vrchlického sady [= park před ž. st. Praha hlavní nádraží] (NOVOTNÝ 1960: 37). – [†] **Praha 2-Albertov** (Hlavní město Praha, 5952b): (Hlavní město Praha, 5952b): BZ Přírodovědecké fakulty Univerzity Karlovy, 1 velký ex. (SKALICKÁ 1986: 56); ibidem: (photo 1998, 2004 et 2005 P. Horáček in HORÁČEK & MENCL 2025); ibidem: 1 ex. na terasách někdejší německé [= horní, tj. východní] části zahrady, rostl zde necelých 100 let až do roku 2006, kdy uhynul po napadení parazitickými houbami (VĚTVIČKA 2008: 110). – [†] **Praha 4-Krč** (Hlavní město Praha, 5952d): [zaniklá botanická zahrada] České společnosti pro zvelebování zahradnictví v Praze [do roku 1895 Společenská zahrada Na Slupi, pak v Krči; od roku 1923 střední zahradnická škola, již zaniklá] (1912 sec. PEJCHAL et al. 2021: 81). – **Průhonice** (Praha-západ, 5953c): Dendrologická zahrada VŮKOZ, část J-II-Údolíčko, 1 ex. (č. J-II-301) (Anonymus 2001 in FLORIUS 2025); ibidem: R-I Les u motelu, 1 ex. (č. R-I-720) (Anonymus 2014 in FLORIUS 2025 ut *C. lutea* ‘Perkin’s Pink’); ibidem: část C-III-Mokřad, 1 ex. (č. C-III-155) (Anonymus 2020 in FLORIUS 2025). – **Žampach** (Ústí nad Orlicí, 5964d): Arboretum Žampach, 1 ex. [u budovy] (Anonymus 2013 in FLORIUS 2025 ut *C. kentukea*); ibidem: Vnitřní areál, 1 ex. (Anonymus 2017 in FLORIUS 2025); ibidem: Horní park, 1 ex. (Anonymus 2012 in FLORIUS 2025 ut *C. lutea* ‘Perkin’s Pink’); cf. ibidem: Arboretum Domova pod hradem Žampach (MATĚJČKOVÁ et al. 2019 ut *C. lutea*). – **Loučná nad Desnou** (Šumperk, 5968b): zámecký park, zvlášť vzrostlý ex. (HIEKE 1984b); cf. ibidem: $V_s = 7, 5$ m, $\check{S}_k = 7, 0$ m, $O_{1,3} = 1,19$ m (HIEKE

1985); ibidem (V. Dorušková 2016 in BOTANY.CZ 2025), ibidem (Anonymus [GeXeS] sine dato in BIOLIB.CZ 2025: 1 photo). – **Průhonice** (Praha-západ, 6053a): BZ ČSAV [= zámecký park Průhonice]: vyskytuje se dnes na pěti místech, většinou jednotlivě a zřejmě z pozdějších výsadeb [tj. déle od založení parku]: oddělení parku č. [dále jen "odd. č."] 22d, 1 ex., $V_s = 14,0$ m, $O_{1,3} = 1,09$ m; odd. č. 63b, 6 ex. (sec. Katalogy Dendrologické společnosti z let 1927 a 1928, dále Matrika = kniha záznamů o výsadbách v Průhonickém parku, svazek z roku 1951), nebyly nalezeny; odd. č. 97a – 1 ex., $V_s = 6,5$ m, $O_{1,3} = 0,25$ m, menší stromek; odd. č. 115c, 3 ex., $V_s = 17,0$ m, $14,0$ m & $13,5$ m, $O_{1,3} = 0,75$ a $0,70$ m [dvoják], $0,89$ a $0,74$ m [dvoják], $0,98$ m; ibidem: odd. č. 167c, 1 ex., $V_s = 8,0$ m, $O_{1,3} = 0,44$ m, 1 ex. ve špatném stavu (1965 in SVOBODA 1967: 66); ibidem: („Průhonický park“), v odd. č. 22, 63, 97, 115 a 167 (SVOBODA 1981: 136); ibidem: [zámecký park:] Podalpinská louka, 2 ex., [Obora:] U České chaloupky, 1 ex., Vějíř průhledů, 1 ex., Nad Bořínem, 1 ex. (Anonymus 1980 in FLORIUS 2025); ibidem: odd. č. 22 [zámecký park, sv. Podzámeckého rybníka] a 172 [část Obora, poblíž v. břehu rybníka Bořín] (HIEKE 1985a: 118); ibidem: Průhonický park, první část [= zámecký park], druhá část [= Obora] (photo P. Horáček 2006 in HORÁČEK & MENCL 2025); ibidem: zámecký park, tzv. Luční partie, louka pod Alpinem (SOUČEK et al. 2008: 41, 47); ibidem: zámecký park, část F-IV U farmy, 1 ex. (č. F-II-53) (Anonymus 2010 in FLORIUS 2025; cf. ibidem: 6–8 ex. (SOUČEK 2022); cf. Živa, 1985, 33 (4): 132b [obrazová příloha] – 1 fig. *Cladrastis lutea* v Průhonickém parku); cf. Průhonice (1909 sec. PEJCHAL et al. 2021: 81) [není jasné, zda jde o Průhonický park či sbírky někdejší Dendrologické společnosti]. – **Štěplovec** (Opava, 6072b): zámecký park (HIEKE 1984b); cf. ibidem (HIEKE 1985). – **Stěbořice-Nový Dvůr** (Opava, 6072d): arboretum Nový Dvůr [1 mladší ex.] (photo P. Horáček 2011 in HORÁČEK & MENCL 2025). – [†?] **Běstvina** (Chrudim, 6159d): zámecký park (HIEKE 1982: 115), ibidem: zvlášť vzrostlý ex. (HIEKE 1984b), $O_{1,3} = 1,84$ m, $V_s = 17,5$ m, $\check{S}_k = 18,6$ m (HIEKE 1984a: 24); ibidem: $V_s = 18$ m (PACÁKOVÁ-HOŠŤÁLKOVÁ et al. 1999: 54); ibidem: zámecký park Běstvina, *C. kentukea* se nepodařilo nalézt (N. Gutzerová 2014 in BOTANY.CZ 2025). – **Dlouhá Loučka** (Olomouc, 6169c): zámecký park Dolní Dlouhá Loučka, zvlášť vzrostlý ex. (HIEKE 1984b); cf. ibidem: HIEKE (1985); cf. Dlouhá Loučka (PACÁKOVÁ-HOŠŤÁLKOVÁ et al. 1999: 106). – **Plzeň** (Plzeň-město, 6246): botanická zahrada [dnes Zoologická a botanická zahrada města Plzně] (V. Štěpán in Sofron & Nesvadbová ed. 1997: 164). – **Konopiště** (Benešov, 6253b): zámecký park (HIEKE 1982: 115, HIEKE 1984b, 1984a: 188–189). – **Smilkov** (Benešov, 6353d): zámecký park (HIEKE 1982: 115), ibidem: zvlášť vzrostlý ex. (HIEKE 1984a: 352, 1984b); ibidem (PACÁKOVÁ-HOŠŤÁLKOVÁ et al. 1999: 380); cf. VĚTVIČKA (2003: 185, ut vzácny křehovětvec). – [†] **Ptenín**, část **Újezdec** (Plzeň-jih, 6445c): [s. okraj obce,] na kraji někdejší přerostlé okrasné školky (snad někdejší zásobní zahrady Americké zahrady v Chudenicích), kdysi krásně kvetl (B. Reš [ca 50. léta 20. století] in MAZÁNKOVÁ 2012). – **Věž** (Havlíčkův Brod, 6458b): zámecký park (HIEKE 1982: 115, HIEKE 1984a: 395, 1984b). – **Veselíčko** (Přerov, 6471c): zámecký park (HIEKE 1984b); cf. ibidem (HIEKE 1985). – [†] **Chudenice** (Klatovy, 6544b): Americká zahrada [jedinec zřejmě již nežije] (1875 in TÁBOR & ŠANTRŮČKOVÁ 2020: 25, ut *Virgilia lutea* Michx.). – **Chanovice** (Klatovy, 6548c): zámecký park (ČÍZEK & VANĚČEK 1974); ibidem: 1 ex. – $O_{1,3} = 0,72$ m, $V_s = 9,0$ m, $\check{S}_k = 19,0$ m (HIEKE 1984a: 130–131); ibidem (ČADA & SUDA 2009: 32); ibidem [1 soliterní ex.] (photo P. Horáček 2012 in HORÁČEK & MENCL 2025). – **Tábor** (Tábor, 6554c): BZ Vyšší odborné školy a Střední zemědělské školy v Táboře (R. Kacerovský in CHYTRÁ, HANZELKA & KACEROVSKÝ eds. 2010: 286). – **Moravec** (Žďár nad Sázavou, 6562d): zámecký park, jediný víceméně keř v bývalé zásobní zahradě, $V_s = 5,5$ m, $O_{1,3} = 0,88$ m (1973 in KRÍŽ et al. 1978); ibidem: zámecký park (HIEKE 1976: 46); cf. ibidem (HIEKE 1984b); ibidem (HIEKE 1985). – **Prostějov** (Prostějov, 6568b): BZ Prostějov (L. Plevová in CHYTRÁ, HANZELKA & KACEROVSKÝ eds. 2010: 158 et 159 [1 photo]). – **Kroměříž** (Kroměříž, 6670c): zámeček (HIEKE 1976: 46); cf. ibidem (HIEKE 1984b), ibidem: Podzámecká zahrada. – **Hluboká nad Vltavou** (České Budějovice, 6952b): zámecký park (M. Ehrlich in PAVLÁTOVÁ, EHRlich et al. 2004: 81; ibidem: [1 ex. při zámku] (photo P. Horáček 2012 in HORÁČEK & MENCL 2025); ibidem: plodný strom (I. Novák 2019 in BIOLIB.CZ 2025: 3 photo); cf. ibidem (1880 sec. PEJCHAL et al. 2021: 81) [původní, dnes zřejmě již nežijící strom, nahrazený současným].

– **Židlochovice** (Brno-venkov, 6965d): zámecký park, jediný strom nepravidelně kvete a řídce plodí, $V_s = 22$ m, výčetní obvod v 1 m nad zemí = 1,42 m (1973 in KŘÍŽ et al. 1978); ibidem: zámecký park (HIEKE 1976: 46); cf. ibidem: (HIEKE 1984b). – **Břežany** (Znojmo, 7164a): zámecký park, 1 ex., $V_s = 7,0$ m, $\check{S}_k = 9,2$ m, $O_{1,3} = 0,87$ m, kvete, roste průměrně, poškozený, roste v zápoji s dalšími dřevinami (HIEKE 1976: 46); cf. ibidem: zvlášť vzrostlý ex. (HIEKE 1984b); ibidem HIEKE (1985). – **Lednice** (Břeclav, 7166d): zámecký park, starší výsadba v přírodně-krajinářském úseku, po r. 1900 od W. Laucheho (MACHOVEC & PIRO 1973: 88); ibidem: 1 starší ex. v oddělení č. 2 ($V_s = 14$ m, $\check{S}_k = 10$ m, 2 kmeny o $O_{1,3} = 1,27$ a 1,08 m) a mladší výsadby v odděleních č. 2 a 5, druh [zde] roste dobře ve skupině, nepravidelně plodí (1973 in KŘÍŽ et al. 1978); ibidem: zámecký park, $V_s = 15,0$ m, $\check{S}_k = 12,0$ m, $V_s = 1,30$ m, kvete, roste bujně, bez poškození, má 2 kmeny (HIEKE 1976: 46); cf. PILÁT 1953: 249 et photo no. 255; HIEKE (1960); cf. ibidem: zvlášť vzrostlý ex. (HIEKE 1984b); ibidem: oddělení č. 2 a 5 (HIEKE 1985).

Cladrastis kentukea je jeden ze čtyř současných druhů rodu *Cladrastis*, z nichž tři rostou ve východní Asii (*C. delavayi*, *C. shikokiana*, *C. wilsonii*) a jeden na východě Spojených států amerických (*C. kentukea*) (TREES AND SHRUBS ONLINE 2025, WORLD FLORA ONLINE 2025)¹⁴. Dodnes je u nás známější pod jménem *Cladrastis lutea*, což je už více než 50 let jeho neplatné synonymum.

Je to menší strom či keř z čeledi bobovité (*Fabaceae*), který dorůstá výšky nejvýše kolem 15–20 m, zcela výjimečně až 27 m. Stromy rostoucí mimo původní areál bývají mnohdy podstatně menší (cf. BEAN 1970: 630 aj.). Koruna je zaokrouhlená, obdobně široká jako vysoká, nebo o málo širší. Roste poměrně pomalu. Kmen dorůstá celkem malých rozměrů a často se větví už ve výšce kolem 2 m, někdy však již od báze (Obr. 8), na 2–3 hlavní větve. Větve nižších řádů, které jsou v prvním roce pýřité a záhy olýsávají, rostou střídavě. Bývají více či méně převislé a utvářejí korunu širokou až 16 m. Výčetní průměr kmene může dosáhnout 0,45 až 0,60 m (1,5–2,0 ft), výjimečně dokonce až 1,25 m (4 ft). Již jeden z autorů popisu tohoto druhu, francouzský botanik F. A. Michaux¹⁵ upozornil na to, že výška tohoto druhu jen zřídka přesahuje 13 m a průměr kmene 0,33 m, většinou však tento druh takových rozměrů ani nedosahuje (MICHAX 1813: 266). Kmeny největší velikosti jsou obvykle duté nebo jinak poškozené. Borka kmene připomíná borku buků, není zbrázděná, má šedivou až hnědošedou barvu, u velmi mladých kmenů červenavě hnědou, a dosahuje tloušťky 3–6 mm (SARGENT et al. 1892: 57, SARGENT et al. 1922: 619, GIBSON 1913: 553–554, BEAN 1970: 630, DULEY & VINCENT 2003, TREES AND SHRUBS ONLINE 2025). Jádrové dřevo má na čerstvém řezu výrazně žlutou barvu (ANONYMUS 2025).

Listy *C. kentukea* jsou lichozpeřené, kolem 30 cm dlouhé, tvořené 5–7 nepravidelně střídavě postavenými vejčitými lístky na větenu. Na podzim se barví do jasně žluté. Oboupohlavné bílé květy o velikosti asi 2,5 cm jsou sdruženy v bohatých převislých latách (Obr. 5). Květy mají jemnou vůni podobnou vanilce. Strom kvete kolem poloviny června, při normálním průběhu počasí trvá kvetení dva, nejvýše tři týdny. Plné kvetení generativně množených rostlin se dostavuje mezi 10. a 20. rokem věku. Zelené, postupně šednoucí lusky dozrávají v září. Jsou dlouhé asi 8–10 cm, široké do 2 cm a obsahují 4–6 semen, u nás spíše 1–3 semena. Lusky vydrží na stromě obvykle po celou zimu a opadávají postupně až v následujícím roce (SARGENT et al. 1892: 57, GIBSON 1913: 553–554, BEAN 1970: 630,

¹⁴ Podrobný určovací klíč zástupců rodu *Cladrastis* s detailními popisy jednotlivých taxonů i jejich rozšířením publikovali DULEY & VINCENT (2003: 214). Asijské taxony se u nás dosud patrně nepěstují; zřejmě nejsou v současnosti ani v nabídkách školkařských firem, ačkoliv jsou atraktivní a vhodné do našich klimatických podmínek (cf. SOUČEK 2022).

¹⁵ François André Michaux (1770–1855, taxonomická zkratka F.Michx.), syn André Michauxe. Francouzský botanik, doprovázel svého otce do Spojených států amerických v letech 1785–1790. V letech 1801–1803 a 1806–1807 procestoval toto území znovu. Rozsáhlým dílem *Histoire des arbres forestiers de l'Amérique septentrionale* ve třech svazcích (ed. 1810–1813) navázal na práci A. Michauxe (STAFLEU & COWAN 1981: 459–464, IPNI 2025, WIKIPEDIA 2025 ut François André Michaux).

DULEY & VINCENT 2003, R. Genders 1994 sec. PLANTS FOR A FUTURE 2025, SOUČEK 2022, TREES AND SHRUBS ONLINE 2025).

Přestože *Cladrastis kentukea* bývá spíše menší a nepřilíš statný strom, jsou známy stromy úžasných rozměrů. Stromy *Cladrastis kentukea*, jejichž výčetní obvod kmene přesahuje 2 m, jsou v celém světě vzácné (cf. MONUMENTALTREES 2025). Snad nejmohutnější jedinec svého druhu roste na soukromém pozemku v okrese Cheshire (New Hampshire, USA). V roce 2024 dosáhl při celkové výšce 11,3 m (37 ft) šířky koruny 19,5 m (64 ft) a výčetního obvodu kmene 6,4 m (253 in). Téhož roku byl registrován v databázi National Champion Tree Program¹⁶. Tento strom byl vysazen jako dar k narozeninám okolo roku 1820 (Anonymus 2023 in NATIONAL CHAMPION TREE PROGRAM 2025: ut Tree ID: 6976). Další strom mimořádných rozměrů a nepochybně i stáří roste v arboretu hřbitova Cave Hill Cemetery & Arboretum v Louisville (Kentucky, USA). Roku 2016 dorostl výšky 17,7 m (58 ft), koruna měla šířku 15 m (50 ft) a výčetní obvod kmene 5,54 m (218 in). Tento strom se roku 1980 stal součástí národního registru největších stromů státu Kentucky (Kentucky Champion Tree Program) (Anonymus 2016 in KENTUCKY ENERGY AND ENVIRONMENT CABINET 2025). Jiný výjimečný severoamerický jedinec *Cladrastis kentukea* rostl u městečka Moristown v Pensylvanii ve Spojených státech amerických; údajně byl vysoký téměř 18 m, jeho koruna dosáhla šířky 21 m a výčetní obvod kmene činil 4,88 m (SOUČEK 2022). Mimořádně vzrostlý strom dosud roste také v arboretu na hřbitově Spring Grove v Cincinnati ve státě Ohio (USA). Při posledním měření dosáhl jeho výčetní obvod 4,3 m (171 in), měl výšku přes 19 m (63 ft) a právě tak širokou korunu. Strom má borku s hrubou texturou, která se velmi liší od hladké borky mladších exemplářů tohoto druhu. Tento velkán byl silně poškozen hurikánem Ike v polovině září 2008 (Anonymus sine dato in SPRING GROVE CEMETERY AND ARBORETUM 2025). Výjimečný exemplář je znám také z národního hřbitova a pietního památníku Arlington National Cemetery ve státě Virginia (při řece Potomac přímo naproti Washington D. C.). V roce 2015 dosáhl výčetního obvodu kmene 3,91 m (Virginia Big Tree Program 2015 in MONUMENTALTREES.COM 2025). Mezi současné nejvyšší žijící stromy *C. kentukea* určitě patří i strom rostoucí v Exotenwald Weinheim na okraji města Weinheim ve spolkové zemi Baden Württemberg v SRN, který roku 2013 dosáhl výšky 19,6 m (Detlef Ehlert 2013 in MONUMENTALTREES 2025). Jiný výjimečně vysoký strom roste v anglickém parku u Villa Canne v Maastrichtu v Nizozemí; roku 2025 dorostl 16,97 m (Josephine Elfers 2025 in MONUMENTALTREES 2025). Nejstarší současný strom *C. kentukea* lze nalézt v již zmíněném memoriálu Arlington National Cemetery ve státě Virginia v USA. Je mu připisován věk 226 ± 10 let; roste zde tedy asi od roku 1800 (tj. dávno před založením památníku roku 1864; Wim Brinkerink 2021 in MONUMENTALTREES 2025). Prakticky stejně starý strom v botanické zahradě Università degli Studi di Roma „La Sapienza“ zvané Orto botanico v Římě (Itálie), jehož věk je udáván hodnotou 226 ± 20 let (Susanna Vecchioni 2018 in MONUMENTALTREES 2025). Další strom mimořádného věku je znám z Belgie. V botanické zahradě zvané Kruidtuin nebo Den Botaniek či též Den Botanicken Hof v Antverpách (Antwerp), roste statný strom zřejmě již od založení této sbírky (1825). Jeho stáří je tedy nyní asi 200 let (Wim Brinkerink 2017 in MONUMENTALTREES 2025). V rozsáhlé databázi památných stromů světa Monumental Trees je uvedeno pouze pět stromů, jejichž výčetní obvod je přes 1 m, přičemž žádný z nich nepřesahuje věk 136 let (2011–2018 in MONUMENTALTREES 2025). Rozměry k jedincům v České republice se mi bohužel nepodařilo – vyjma dvou velmi starých stromů v Libochovicích a Novém Městě pod Smrkem – zjistit. Oba jsou podstatně menší než výše uvedené výše uvedené staré stromy mimo naše území.

¹⁶ National Champion Tree Program je obdoba našeho programu ochrany a dokumentace památných stromů v rámci státní ochrany přírody. Jeho cílem je chránit, zachovat a vést evidenci největších stromů v USA. Roku 1940 zahájila American Forest Foundation systematické vyhledávání největších jedinců každého druhu stromu USA. Dnes v této činnosti pokračuje University of Tennessee, která spravuje databázi více než 500 výjimečných stromů pod názvem Champion Tree Registry (cf. <https://nationalchampiontree.org/>).

Stavbou lichozpeřených listů je *Cladrastis kentukea* jako druh menšího stromu se střídavě postavenými lístky na větenu velmi podobný rodu mákie (*Maackia*), která byla původně popsána také v rodu *Cladrastis*. Liší se však od ní řadou znaků, především nepravidelně střídavými lístky, které tvoří lichozpeřené listy, dále morfologií a postavením zimních pupenů, přičemž zduřelá báze listů (na rozdíl od mákie) zcela zakrývá listové pupeny, a také převládajícím květenstvím. Všechny druhy rodu *Cladrastis*, rostoucí v Severní Americe i v Asii, mají rovněž na rozdíl od rodu *Maackia* snadno lámavé větve (REHDER 1940, BEAN 1970: 630). Lámavost větviček¹⁷ a výrazně žlutá barva na čerstvém řezu dřeva se jako jeho charakteristické vlastnosti odrazily i v řadě národních pojmenování rodu a druhu, včetně jmen českých¹⁸.

Pro vědecký svět si *Cladrastis kentukea* jako první povšiml v Tennessee roku 1792 francouzský botanik André Michaux a usoudil, že patrně patří do blízkého příbuzenstva rodu *Sophora* (jerlín); tuto domněnku podpořilo i to, že jediný druh, na který se jej začátkem 19. století dařilo jej roubovat, byl *Sophora japonica*] (MICHAX 1813: 267).

Pozoruhodný je i vývoj samotné nomenklatury tohoto taxonu. Od začátku 19. století, kdy byl popsán, se ani jemu nevyhnuly opakované nomenklatorické změny. Původně byl zařazen do rodu *Sophora* L., tedy česky jerlín, jemuž je blízce příbuzný. Jeho původní diagnózu (tj. botanický popis druhu) stanovil francouzský botanik Dumont de Courset¹⁹ roku 1811 pod jménem *Sophora kentukea*²⁰. Dalším jménem, které bylo s tímto druhem běžně spojováno ve starších pramenech i dendrologických archiváliích, je *Virgilia lutea* (cf. SARGENT 1892: 57). Pochází z díla Françoise André Michauxe z roku 1813, tedy pouhé dva roky po platném popisu druhu (MICHAX 1813: 266) a najdeme jej poměrně často i ve starší česky psané literatuře (cf. HERZER red. 1909: 347, TÁBOR & ŠANTRŮČKOVÁ 2020 aj.). Roku 1825 publikoval botanik francouzsko-německého původu Constantine S. Rafinesque-Schmaltz další neplatné jméno *Cladrastis tinctoria*, pod nímž tento druh také najdeme v řadě historických pramenů. Do nedávna byl však ve světové odborné literatuře všeobecně znám pod jménem *Cladrastis lutea* (F.Michx.) K.Koch, popsáným roku 1869 (KOCH 1869: 6; cf. 1907 in SCHNEIDER 1906–1912: 16, SILVA TAROUCA & SCHNEIDER 1922: 148, SARGENT et al. 1922: 619, BAILEY 1924: 413, REHDER 1940: 488, KRÜSSMANN 1976–78: 336, MITCHELL & MORE 1985: 86–87, WORLD FLORA ONLINE 2025 atd.). Takto byl běžně (a někdy dosud je) uváděn i u nás (PILÁT 1953, HIEKE 1984a, 1984b, 1985, KOBLÍŽEK 2000: 96 aj.).

Roku 1971 americká botanička Velva E. Rudd upozornila na starší platné jméno *Sophora kentuckea*, které Karl Koch (cf. KOCH 1869) jistě neznal, a které bylo dosud opomíjeno a navrhla

¹⁷ Rodové jméno *Cladrastis* pochází z řečtiny, kde klados představuje větev a rhaio znamená lámu, rozbíjím.

¹⁸ V angličtině American Yellowwood či Kentucky Yellowwood, německy das Amerikanische Gelbholz, ruský кладрастис кентуккийский či к. жёлтый, polsky strączyn żółty atd.

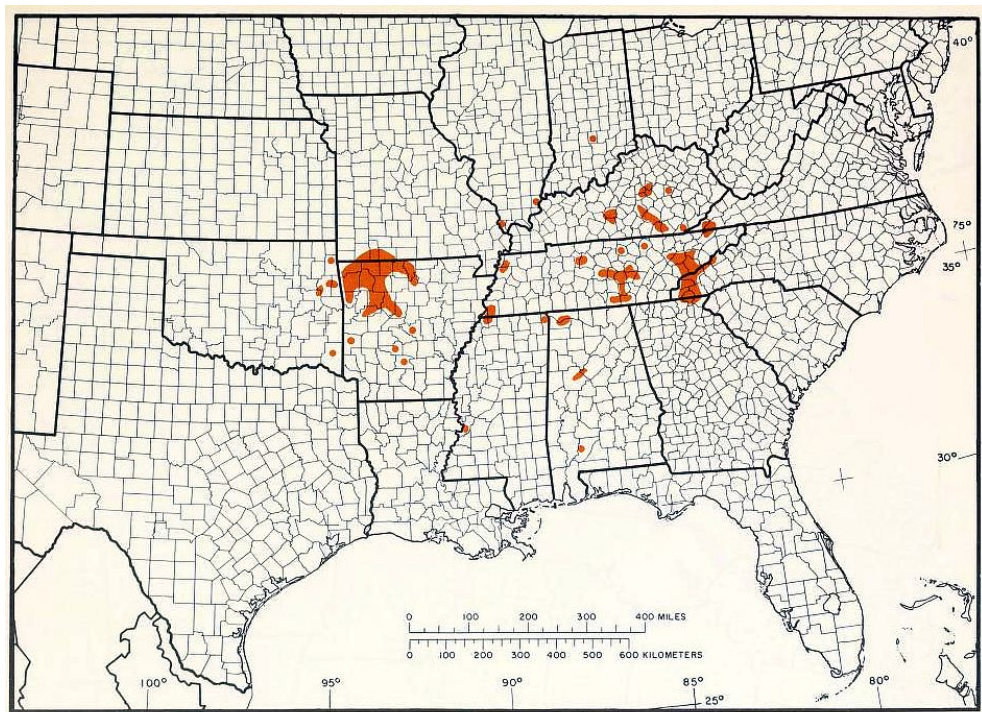
¹⁹ George(s) Louis Marie Dumont de Courset, francouzský botanik a agronom. Žil v letech 1746–1824 (STAFLEU & COWAN 1976: 696, IPNI 2025). Po dobrovolném ukončení vojenské kariéry se intenzivně věnoval vybudování rozsáhlé zahrady, která se proslavila mimořádnou rozmanitostí druhů rostlin. Byla zároveň pozoruhodným příkladem pěstování bez přírodního zdroje vody. Snažil se přispět k pokroku v zemědělství; byl korespondenčním členem Francouzské zemědělské akademie. Publikoval 344 vědeckých jmen taxonů rostlin (IPNI 2025). Svá pozorování a další získané znalosti shrnul v rozsáhlém pěti svazkovém díle *Le Botaniste Cultivateur* [...] (později jej podstatně rozšířil), kde popsal 8700 druhů rostlin, včetně jejich charakteristik a způsobů pěstování (WIKIPEDIA 2025 ut Georges Louis Marie Dumont de Courset).

²⁰ Celkem výstižný originální popis vyšel ve 2. vydání sedmisvazkového díla *Le Botaniste Cultivateur* [...] (ed. 2, Paris, 1811–1814). Původní jím navržené jméno, *Sophora kentuckea* je v současnosti považováno za nekorektní ve smyslu platného Kódu botanické nomenklatury, druhové epitetum je proto upraveno na *S. kentukea* (DULEY & VINCENT 2003: 225). Pozoruhodné je, že Dumont de Courset v době popisu znal pouze sterilní rostlinu (DUMONT DE COURSET 1811: 56 ut *Sophora kentukea*); doslova píše „Neznám její květy.“ Pravděpodobně šlo o mladý, dosud neplodící strom. Zajímavé je, že stejný problém při popisu druhu měl o dva roky později také F. A. Michaux (cf. MICHAX 1813: 267 ut *Virgilia lutea*).

pro tento druh novou nomenklatorickou kombinací (RUDD 1971 ut *Cladrastis kentuckea*), která byla záhy upravena o transkripci druhového jména. Jméno *Cladrastis kentuckea* je dodnes platné.

Také v češtině pojmenování druhu prošlo více změnami. Původně jej Jan Svatopluk Presl pojmenoval holoblizník žlutý²¹ (BERCHTOLD & PRESL 1823: 54; cf. DĚDEČEK 1907, KAŠPAR 1937: 32), a toto jméno, dnes bezpochyby kuriózní a již zcela zapomenuté, bylo používáno až do 50. let 20. století (cf. HERZER red. 1909: 347; MORAVA 1947). Druh v současnosti známe jako křehovětvec či křehkovětvec žlutý.

Cladrastis lutea má přirozený areál ve východní části Spojených států amerických, a je rozdělen do dvou areálů: (1) státy Severní a Jižní Karolína, Tennessee, Kentucky, Alabama a Georgie a (2) Illinois, Indiana, Missouri, Arkansas a Oklahoma, přičemž zasahuje i do Louisiany a Mississippi (LITTLE 1977: map. 35 – Obr. 6). Těžiště výskytu má ve dvou oblastech: státy Kentucky a Tennessee a Oklahoma a Arkansas. Ostatní výskyty (např. ve státě Connecticut, Ohio, Pennsylvania, New York a Rhode Island) vznikly introdukcí a následným rozšířením, tj. výsadbami a zplaňováním, a jsou tedy pouze sekundárního původu (Pittillo 1963 in DULEY & VINCENT 2003, HILL 2007). Jeho primární areál je zřejmě omezen klimaticky, a to extrémními mrazy a extrémním suchem (HILL 2007). Tento druh není nikde ve svém areálu hojný a vlastně patří v přírodě mezi vzácné druhy stromů východní části Severní Ameriky (SARGENT et al. 1892, GIBSON 1913: 553, ROBERTSON 1977, HILL 2007, TREES AND SHRUBS

Map 35. *Cladrastis kentuckea* (Dum.-Cours.) Rudd, yellowwood.

Obr. 6. Areál *Cladrastis kentuckea*. (Převzato z Atlas of United States trees Vol. 4, LITTLE 1977: map. 35.)

Fig. 6. Distribution area of *Cladrastis kentuckea*. (Taken from the Atlas of United States trees Vol. 4, LITTLE 1977: map. 35.)

²¹ V originále „Holobliznjik žlutý. Virgilia lutea. Michx. f. arb. am. 3. p. 266. t. 3.“.

ONLINE 2025). V celosvětovém přehledu ohrožených druhů IUCN je *Cladrastis kentukea* dokonce zařazen do kategorie LC (Least Concern), tedy mezi taxony v nejnižším stupni ohrožení, přičemž jeho populace je považována za stabilní (IUCN 2020). Prakticky v celém svém primárním areálu je chápán jako ohrožený, byť v různých státech v různém stupni (HILL 2007).

Cladrastis kentukea roste nejčastěji ve dvou různých typech prostředí: typický je výskyt ve světlinách mezofilních listnatých či jedlovcových lesů ve vrchovinách či v jejich nižším stromovém patře, především v roklích a na prudkých vápencových svazích, a také podél horských bystrin a potoků, kde často roste na příkrých skalách. Často se taková stanoviště nacházejí na svazích severní orientace. Běžně je uváděna jeho vazba na vápencové podloží (alkalické půdy), jsou však známy i výskyty na dalších substrátech, např. na břidlicích aj. (SARGENT 1892: 57, GIBSON 1913: 553, SARGENT et al. 1922: 619, ROBERTSON 1977, DULEY & VINCENT 2003, HILL 2007). Obvykle roste na živinami bohatých, dobře propustných půdách; preferuje hlubokou, vlhkou, dobře odvodněnou hlinitopísčitou až vlhkou písčitou půdu s alkalickým až mírně kyselým pH. Nesnáší trvalé zamokření ani extrémní sucho. Tento druh má údajně symbiotický vztah s určitými půdními bakteriemi, které tvoří na kořenech hlízky a vážou atmosférický dusík. Ten strom částečně využívá, dusíkem ale obohacuje i okolní prostředí (ANONYMUS 2025, A. Huxley 1992 sec. PLANTS FOR A FUTURE 2025).

V přirozených lesních společenstvech v původním areálu roste často v mezofilních lesních společenstvech spolu s *Acer rubrum*, *A. saccharum*, *Aesculus flava*, *Carya cordiformis*, *C. laciniosa*, *C. ovata*, *Fagus grandifolia*, *Halesia carolina*, *Juglans nigra*, *J. cinerea*, *Juniperus virginiana*, *Fraxinus americana*, *Liriodendron tulipifera*, *Magnolia acuminata*, *Nyssa sylvatica*, *Platanus occidentalis*, *Quercus alba*, *Q. macrocarpa*, *Q. muehlenbergii*, *Q. rubra*, *Q. velutina*, *Sassafras albidum* a *Tilia americana*, přičemž obvykle tvoří nižší stromové patro (často s *Aesculus pavia*, *Asimina triloba*, *Carpinus caroliniana*, *Cercis canadensis*, *Morus rubra*, *Ostrya virginiana*, *Prunus serotina* aj.). Z keřů s *Cladrastis kentukea* často rostou *Cornus florida*, *Crataegus* spp., *Philadelphus pubescens*, *Staphylea trifoliata*, *Viburnum rufidulum* atd. Mnohdy jej doprovázejí také liány *Aristolochia macrophylla*, *Parthenocissus quinquefolia* a *Toxicodendron radicans* (MICHAUX 1813, SARGENT 1892: 57, HILL 2007, POROKHNIAYA 2019).

Dřevo *Cladrastis kentukea* je světlé, roztroušeně pórovité (close-grained wood), jádrové je na čerstvém řezu jasně žluté, při vystavení vzduchu se mění do světle hnědé; bělové dřevo je téměř bílé. Letokruhy jsou na příčném řezu jasně vyznačeny řadami otevřených cév (trachejí) a obsahují mnoho rovnoměrně rozložených menších cév. Dřevo je velmi tvrdé a těžké, kompaktní a dá se krásně leštit. Je o něco méně pevné než dřevo *Quercus alba* („white oak“), obsahuje 0,28 % popela a jeho hustota (specifická hmotnost) je udávána na 0,6278 kg·m⁻³ (SARGENT 1885: 28, 145; cf. GIBSON 1913: 554, OLSON et al. 2008)²².

Využití dřeva je i dříve bylo omezené. Už to, že hlavní větvení *C. kentukea* bývá obvykle už kolem dvou metrů nad zemí (často i níže), a delší kmeny vytváří tedy jen vzácně, limituje možnosti jeho uplatnění v dřevařství. Pokud se jednotlivé tvárné kmeny dostanou na pilu, je objem řeziva pro další zpracování tak malý, že není zachycen ve statistikách (cf. SARGENT et al. 1892: 57, GIBSON 1913: 553 aj.). Je známo, že dřevo bylo historicky využíváno jako palivo (SARGENT et al. 1922: 619). Nicméně se uvádí, že je ceněno pro svou trvanlivost a krásnou strukturu a dobře se opracovává, díky čemuž je oblíbenou volbou pro výrobu nábytku, skříní, podlah a konstrukčních prvků, není však trvanlivé ve vlhku. V dobách, kdy lidé v odlehlých oblastech museli sami vyrábět, pěstovat nebo jinak produkovat téměř všechny komodity potřebné pro každodenní život, osadníci v horách Kentucky

²² Gibson (1913) uvádí: „Yellow-wood is a little below white oak in strength and seven pounds per cubic foot under it in weight“. (Tzn. že dřevo *C. kentukea* je na jednu kubickou stopu o 7 liber těžší než dřevo *Q. alba*.) Po přepočtu z běžně dostupných údajů o hustotě dřeva *Quercus alba* (cca 770 kg·m⁻³) vychází hustota (= objemová hmotnost) dřeva *C. kentukea* dokonce na 655 kg·m⁻³. Její hodnoty pro suché dřevo jsou tedy obdobné jako u našeho javoru klenu, jasanu ztepilého, slivoně švestky, hrušně obecné či jabloně domácí. Můžeme jej tak zařadit dřevo mezi dřeva středně těžká.

Obr. 7. Starý strom *Cladrastis kentukea*. Zámecký park v Libochovicích. Foto Vít Joza, 2025.

Fig. 7. The old tree of *Cladrastis kentukea* in the castle park of Libochovice. Photo by Vít Joza, 2025.

a Tennessee objevili, že dřevo tohoto stromu, zejména z kořenů, poskytuje jasné žluté barvivo. Proces výroby byl jednoduchý. Dřevo se rozsekalo na třísky běžnou sekerou a třísky se vařily, dokud se z nich nezískala žlutá tekutina. Výsledný roztok byl barvivem, které dodávalo žlutou barvu mnoha kusům domácího oblečení v horských chatách. Výrobě barviv, příže a tkanin i jejich barvení se věnovaly především ženy. Dřevo *C. kentukea* se kdysi také využívalo k výrobě pažeb palných zbraní. Puškař za pomoci kováře vyrobil hlaveň a ostatní kovové části, ale dřevěnou pažbu si obvykle vyřezal samotný lovec. Lehkost, pevnost a barva žlutého dřeva vyhovovaly záměru výrobce pažby, který pomalu tesal a vyřezával výrobek, přizpůsoboval jej hlavni, upravoval jej podle svého ramene a dokončoval zbraň, která svého majitele nikdy nezklamala (GIBSON 1913: 554; cf. ANONYMUS 2025).

Dalším, dnes v podstatě jediným významným využitím *Cladrastis kentukea* jak v Severní Americe, tak i v dalších oblastech obou mírných pásů Země, je pěstování v okrasném sadovnictví. Tento taxon je málo proměnlivý a má jen minimum kultivarů²³. Přesto je pro svůj zajímavý habitus, zajímavou texturu větvení a olistění i pěkně sytě žluté podzimní zbarvení listů vhodný pro okrasnou zeleň. Největší estetický účín má ale v době květu; bohužel většina jedinců kvete až v dospělosti, navíc střídavě v po sobě jdoucích letech. Vzhledem k jeho nárokům i estetickému účínu v květním aspektu a v době podzimního zbarvení je vhodné pěstovat jej pouze jako solitéru či v malých stejnorodých skupinách v otevřeném prostřanství, případně ještě ve světlých porostních lemech (cf. SOUČEK 2022). Už klasik severoamerické dendrologie Charles S. Sargent jej považoval za jeden z nejkrásnějších kvetoucích stromů

²³ Několik málo kultivarů se od základního typu liší barvou květu ('Perkin's Pink' – růžovobílé koruny, květy rostou vodorovně až vzpřímeně), výrazně převislým květenstvím ('White Rain') a schopností kvést již od časného mládí ('Sweetshade').

tamních lesů, který se po zavedení do kultury stal jedním z nejhodnotnějších stromů v celých Spojených státech amerických a těch částí Evropy, kde je letní slunce dostatečně horké, aby dřevo důkladně vyžrálo a zajistilo volnou produkci květů, které se však hojně objevují pouze každý druhý rok.

Snadná lámavost větví je charakteristický znak tohoto druhu (SARGENT 1892: 57). Kvůli typickému vícenásobnému větvení je *Cladrastis kentukea* náchylný k vyламování větví. Křehké větve se mohou zlomit při silném větru (C. Brickell 1990 et A. Huxley 1994 sec. PLANTS FOR A FUTURE 2025), v našich podmínkách ale spíše mokřým sněhem či námrazou (cf. SOUČEK 2022). Aby byly při pěstování zajištěny dobré úhly větvení a předcházelo se tak zbytečnému poškození stromu, musí být prořezáván. Jinak dochází k rozlámání jeho koruny často už ve 30–40 letech. Protože při jarním řezu strom silně roní mizu, má se výchovný řez provádět vždy v létě či na podzim (SOUČEK 2022, ANONYMUS 2025). Schopnost starších stromů zavalovat rány je malá, mladší stromy tím však netrpí (SOUČEK 2022). Proto je třeba případné pěstební zásahy do koruny dobře promyslet a provádět je spíše v mládí. Jistě je dobře také vzniklé rány ošetřit a obnažené dřevo konzervovat.

Jak Ch. S. Sargent již na konci 19. století upozornil, to že *Cladrastis kentukea* plně kvete jen každým druhým rokem, je pro něj charakteristické, a tento jev je znám i z našeho území (cf. SOUČEK 2022). Květní odpočinek trvá někdy dokonce i více let, což je známo i z domoviny tohoto druhu (GIBSON 1913: 553). Vedle křehkosti větví je to jedna z mála nevýhod tohoto druhu pro okrasné sadovnictví (L. Plevová in CHYTRÁ, HANZELKA & KACEROVSKÝ eds. 2010: 158). V sadovnické praxi se množí semeny, je ale možné (a kvůli spíše keřovitému a široce bocháňkovitému habitu dospělých rostlin méně praktické) jej řízkovat (HURYCH & MIKULÁŠ 1973; cf. DOVELL 2018).

Předností je naopak to, že i v domácích recentních pramenech z původního areálu i z Evropy je uváděn jako plně mrazuvzdorný strom; v období vegetačního klidu snáší dobře i mrazy $-30\text{ }^{\circ}\text{C}$ a nižší. V mírném podnebí, jaké je např. ve Velké Británii, však může být tento druh stimulován k brzkému jarnímu růstu a následně je velmi náchylný k poškození časnými mrazy (A. Huxley 1994 in PLANTS FOR A FUTURE 2025). Je také náročný na dostatečné oslunění a už mírný zástin deformuje jeho habitus. Poměrně mělce ukotvený kořenový systém může zřejmě u vzrostlých stromů ve vlhkých půdách vést k vývrátům (SOUČEK 2022). Na to je třeba dbát při volbě místa vysazení. Také škůdci a chorobami trpí *C. kentukea* jen málo (cf. SARGENT 1892: 57). Má však tenkou borku, která se snadno poškodí, proto je třeba při práci v jeho okolí postupovat opatrně²⁴ (ANONYMUS 2025). Nejčastěji se množí generativně, tedy pomocí semen; plody přináší i na našem území (SVOBODA 1981: 136, MAZÁNKOVÁ 2012 aj.).

André Michaux²⁵ objevil tento botanický druh v Tennessee roku 1796 a poslal semena či živé rostliny

Obr. 8. *Cladrastis lutea*. Báze starého stromu v zámečném parku v Libochovicích. Foto Vít Joza, 2025.

Fig. 8. *Cladrastis lutea*. Base of the old tree in the castle park of Libochovice. Photo by Vít Joza, 2025.

²⁴ Tomu odpovídá i nemalý počet údajů o poškození jedinců ve zde uváděném přehledu rozšíření druhu v České republice.

²⁵ André Michaux (1746–1802, taxonomická zkratka Michx.); otec F. A. Michauxe. Významný francouzský botanik působící v Anglii, Španělsku, Francii a Persii (Íránu), Severní Americe, a nakonec v Madagaskaru, kde zemřel. Jako

do Evropy brzy poté, patrně někdy v letech 1800–1811. Skotský sběratel rostlin John Lyon jej přivezl do Velké Británie roku 1812. Introdukce *Cladrastis kentukea* do Evropy je tak oficiálně datována rokem 1812²⁶ (BEAN 1970, J. C. Loudon ex TREES AND SHRUBS ONLINE 2025; cf. SOUČEK 2022), je však zjevné, že přinejmenším na kontinentě k tomu muselo dojít již dříve. Autor protologu (tj. primárního popisu druhu), Francouz Dumont de Courset, totiž taxon popsal již o rok dříve na základě nekvetoucího (dosud mladého?) stromu z Francie, neboť východ Severní Ameriky, kde je *Cladrastis kentukea* původní, nikdy nenavštívil (cf. ROBERTSON 1977, Andrews 1997 in JOHNSON 2021)²⁷. K roku 1824 je uváděn v botanické zahradě ve Varšavě (SOUČEK 2022). Z našeho území jej však známe až později – z roku 1844, kdy je uveden z Královské obory v Praze (SVOBODA 1981), původní jedinec se však nedochoval. Do Průhonice byl tento druh introdukovan roku 1910. K tomuto roku je veden v rukopisné Matrice Dendrologické společnosti z let 1910–1911 (SVOBODA 1967: 66; cf. SVOBODA 1981: 136). Je pravděpodobné, že původní rostlina či její přímé potomstvo roste v Průhonících dosud (SOUČEK 2022).

Z hlediska biologického hodnocení je introdukce *Cladrastis kentukea* na naše území úspěšná: dlouhodobě zde prosperuje, tj. roste, kvete i plodí (SVOBODA 1981: 136). Na našem území není dosud známo žádné zplnění; druh je u nás dosud pouze pěstován. Klíčící epigeicky začátkem vegetačního období následujícího po plodném roce. Dormance je způsobena především nepropustným osemněním, které je při cíleném pěstování druhu třeba narušit vhodným postupem²⁸.

V České republice je *Cladrastis kentukea* pěstován kupodivu jen vzácně v bohatších parkových sbírkách a arboretech. Je známo asi 35 recentních lokalit; dalších více než 10 již zaniklo. Nejpočetněji je tento druh zastoupen zřejmě v zámeckém parku Průhonice, odkud SVOBODA (1981: 136) uvádí 12 jedinců vysazených před rokem 1967. Další početnější výsadba je již dlouho známa ze zámeckého parku v Lednici. Naproti tomu v severozápadních Čechách je *Cladrastis kentukea* pěstován zcela ojedinelé. Osobní zkušenost s ním mám pouze z jediné lokality, a to ze zámeckého parku v Libochovicích. Zde roste (či spíše dožívá) jediný starý strom s mohutným rozduženým kmenem. Jeho báze je už dlouho poškozená, živná pletiva jsou na velké části obou masivních větví dávno odumřelá. Obě větve jsou navíc silně nakloněné (Obr. 7, Obr. 8), takže stabilita i celková perspektiva stromu jsou trvale ohroženy. Strom je bohužel zcela bez péče a není dokonce ani doplněn mladou výsadbou, která by jej jako dožívající exemplář mohla časem nahradit alespoň ve smyslu druhové skladby a estetické funkce v parku. S ohledem na sádkovnickou hodnotu a relativní nenáročnost by si *Cladrastis kentukea* rozhodně zasloužil širokého rozšíření do běžných veřejných výsadeb.

Vít Joza

královský sběratel přírodnin téměř 12 let botanizoval a sbíral materiál pro Francii v Severní Americe (1785–1796). Kromě svých rozsáhlých sběrů a zkušeností se proslavil mimořádně významnými pracemi *Histoire des chênes de l'Amérique* (1801, „Duby Ameriky“) a dvousvazkové *Flora boreali-americana* (1803, „Květena severoamerická“) o téměř sedmi stech stranách (STAFLEU & COWAN 1981: 456–459, IPNI 2025, WIKIPEDIA 2025 ut André Michaux).

²⁶ V této souvislosti je zajímavé, že autor protologu (tj. primárního popisu druhu) Francouz Dumont de Courset taxon popsal o pouhý rok dříve.

²⁷ Existuje ještě údaj o dřívějším zavedení druhu do kultury v Evropě – 1802, kdy je prvointrodukce *C. kentukea* připisována do Francie (PEJCHAL & ŠTEFL 2020, PEJCHAL et al. 2021: 81, SOUČEK 2022). Tyto prameny však postrádají jakýkoliv údaj o původním zdroji s tímto datem a primární informací se mi nepodařilo zjistit.

²⁸ U rostlin v primárním areálu byly vyzkoušeny či jsou používány: (1) krátkodobá skarifikace osemnění kyselinou sírovou, (2) dlouhodobá stratifikace semen ve vlhkém písku při nízkých teplotách a (3) krátké namočení semen do téměř vařící až horké vody a jejich následné ponechání v chladné vodě. Těmito postupy lze dosáhnout klíčivosti 51–96 % (OLSON et al. 2008).

Obr. 9. Detail kvetoucího keře *Punica granatum* v zahradě oblastního muzea v Mostě. Foto Lucie Marková, 2024.

Fig 9. Detail of the flowering shrub of *Punica granatum* in the garden of the Regional Museum in Most. Photo by Lucie Marková, 2024.

Obr. 9. Plodící keř *Punica granatum* v zahradě oblastního muzea v Mostě. Foto Lucie Marková, 2025.

Fig 9. The fruiting shrub of *Punica granatum* in the garden of the Regional Museum in Most. Photo by Lucie Marková, 2025.

Obr. 10. *Punica granatum* v zahradě oblastního muzea v Mostě. Detail ze sklizně plodů na podzim roku 2025. Foto Lucie Marková, 2025.

Fig 10. *Punica granatum* in the garden of the Regional Museum in Most. Detail from the harvest in the autumn of 2025. Photo by Lucie Marková, 2025.

***Punica granatum* L.** (marhaník granátový, m. obecný, granátovník obecný)

Lokalita v severozápadních Čechách:

Most (Most, 5447d): ssv. okraj města, ul. Čsl. armády, zahrada Oblastního muzea a galerie v Mostě (čp. 1360), 0,57 km jv. věže (rozhledny) hradu Hněvín na stejnojmenném vrchu, 50°31'2.48"N, 13°38'21.26"E, 241 m n. m., 1 asi desetiletý keř, dosud neomrzající, plodil v letech 2024–2025, přinesl 2, resp. 4 plody (leg. V. Joza 2025 MOST).

Lokality mimo severozápadní Čechy:

(pouze pěstování volně ve venkovních podmínkách)

Praha-Troja (Hlavní město Praha, 5852d): BZ Hlavního města Prahy, část Ornamentalní zahrada – Středomoří, 1 ex. (Anonymus in FLORIUS 2025, přírůstek z roku 2012); ibidem: Areal Západ – A, 1 ex. + 1 ex. *P. granatum* 'Nana' (Anonymus in FLORIUS 2025, přírůstek z roku 2015).

Marhaník granátový (*Punica granatum*) je opadavý, velmi hustě větvený, někdy trnitý keř z čeledi kyprejovité (*Lythraceae*) dorůstající výšky kolem 4–8 m. Je znám již z nejstarších historických písemností jako významná užitková rostlina, neboť jeho plody jsou odedávna využívány pro výrobu osvěžujících sirupů, likérů a vína, ale také jako vydatný zdroj vitamínů proti kurdějím, proti nechutenství i zimnicím, a běžně byly využívány také k léčbě hnisavých poranění a zastavení krvácení. Nezralých plodů, slupek a kůry se kdysi používalo k barvení na červeno a díky vysokému obsahu tříslovin i k činění kůží. Sušená kůra kořenů, kmenů a větví se dříve hojně využívala proti různým lidským endoparazitům (anthelmintikum). Charakteristické bobule hojně najdeme jako symbol plodnosti znázorněné v uměleckých dekoracích celé řady orientálních i antických kultur (MATTIOLI 1602, BERCHTOLD & PRESL 1825: 429–433, MALÍK 1896, MLADÁ & PROCHÁZKA 1987, TREES AND SHRUBS ONLINE 2025, HORÁČEK & MENCL 2025 etc.). V současnosti je *Punica granatum* jako pěstovaná rostlina rozšířen téměř po celém světě od severního mírného pásu po jižní mírný pás, včetně oceánských souostroví. V Evropě roste především v oblastech se středomořským klimatem (GBIF 2025; cf. KRÜSSMANN 1976–78). Pochází však pravděpodobně z pouze z Persie a Afghánistánu (TREES AND SHRUBS ONLINE 2025).

Přesto, že jde o dřevinu, která je v jižní a zčásti i v západní Evropě dlouhodobě poměrně běžně pěstovaná, relevantní údaje o maximálních rozměrech jedinců zřejmě chybějí (cf. MONUMENTALTREES.COM 2025). Je pozoruhodné, že i v zemích západní Evropy s mírnějším klimatem, např. na Britských ostrovech, kde se pěstuje již asi čtyři staletí, jsou případy (i historické) dozrání plodů na volně rostoucích keřích zcela ojedinělé. I tam rostliny tohoto druhu na volném prostranství v tužších zimách odumírají až k zemi. Tento druh je však atraktivní především svými cihlově červenými květy (TREES AND SHRUBS ONLINE 2025). Existuje také řada kultivarů, vycházejících především z proměnlivosti květů a vzrůstu, z nichž některé jsou starší více než dvě staletí (KRÜSSMANN 1976–78, HORÁČEK & MENCL 2025).

Na území České republiky byl tento druh pěstován jako okrasná dřevina v renesančních zámeckých zahradách a parcích. Zřejmě první písemná zmínka o pěstování *Punica granatum* v našich zemích se vztahuje ke Královské zahradě při Pražském hradu²⁹. Holandský zahradník Hugo Venius zde pěstoval roku 1535 marhaníky, které pocházely z italského Janova. Rostly zde spolu pomerančovníky, citronovníky, vavříny, broskvoněmi, meruňkami, kdoulemi, mandloněmi a fíkovníky. Úspěšné, ale značně náročné pěstování v našich podmínkách potvrdil už známý italský lékař a botanik Pietro

²⁹ Založil ji roku 1534 Ferdinand I. Habsburský a hned následujícího roku pro ni nechal poslat dvakrát semena exotických rostlin, aby zde byla vyseta. Protože však zde nebyl nikdo, kdo by jejich pěstování rozuměl, vyslal do Prahy vlášského (tj. italského) zahradníka Francesca. S ním však nebyli na Pražském hradě spokojeni, novým zahradníkem v Královské zahradě byl tedy záhy ustanoven Hugo Venius, který zde působil do r. 1541.

Andrea Mattioli³⁰, který žil v letech 1554–1564 na panovnickém dvoře v Praze, ve svém klasickém díle známém jako Herbář aneb bylinář [...] (MATTIOLI 1596)³¹. Další zprávu o pěstování marhaníku najdeme v podrobném popisu zámecké zahrady v Českém Krumlově, kterou dal sepsat Petr Vok z Rožmberka, když roku 1602 prodával celé českokrumlovské panství císaři Rudolfovi II. Habsburskému. Mezi náročnými ovocnými dřevinami, které jsme uvedli z pražské Královské zahrady, a celou řadou dalších exotických teplomilných dřevin a bylin výslovně uvedl 2 marhaníky. O marhanicích se zmiňuje i další popis tamní novoměstské zahrady z roku 1613 (PROCHÁZKA 1932: 6, NOŽIČKA 1965: 11–14). Pozoruhodná je také další zpráva o pěstování marhaníků, kterou najdeme v instrukci pro zahradníky oppersdorfských panství [Horní] Hlohov, Frýdek a Ratiboř³², která byla vydána tiskem roku 1646. Také zde však byly spolu s citroníky, pomerančovíky, fíkovníky, aloemi, indickými kanami a dalšími exoty pěstovány zřejmě jen jako skleníkové rostliny (NOŽIČKA op. c.: 19).

V roce 1669 byly v oranžerii zámku Lednice spolu s myrtami, cypřiši, jasmíny, cedry a vavříny pěstovány marhaníky (I. F. Hertod 1669 in MACHOVEC & PIRO 1973: 85 ut granátová jablka, marhaníky), podle jejich tehdejšího vzrůstu však zřejmě šlo o již starší rostliny. Po roce 1685 pěstoval marhaníky zahradník Jan Tulipán v barokní okrasné zahradě zámku v Libochovicích, byly však pěstovány v emailových nádobách (stejně jako pomerančovíky, vavříny a myrty) a venkovním podmínkám tedy vystaveny pouze přes léto (NÁRODNÍ PAMÁTKOVÝ ÚSTAV 2025 ut granátové stromky). Podobně nacházíme v inventáři rostlin pěstovaných ve skleníku a oranžerie u zámku v Ploskovicích v severozápadních Čechách z roku 1749 zmínku o marhanicích mezi stovkami pomerančovíků, citronovníků, cypřišů, vavřínu, myrt, aloe, kaktusů a ananasů (NOŽIČKA 1965: 33). Ještě ve 20. století byl tento druh vzácně pěstován zřejmě jen jako sezónní okrasná dřevina v přenosných nádobách v zámeckých parcích či ve skleníkových sbírkách botanických zahrad, protože (údajně) nesnáší mrazy a nelze jej proto v klimatických podmínkách střední Evropy pěstovat celoročně venku (MLADÁ & PROCHÁZKA 1987: 222, HOSKOVEC 2008).

Z těchto, stejně jako z dalších kusých zpráv vyplývá, že tento teplomilný druh byl stejně jako mnoho dalších exotických ovocných dřevin u nás pěstován až téměř do současnosti. Téměř jistě však pouze jako rarita v umělých podmínkách skleníků mimořádně bohatých sbírek zámeckých parků a zahrad a do venkovních podmínek se dostal pouze jako sezónní rostlina v okrasných nádobách. Jak již bylo uvedeno, *Punica granatum* je u nás pěstován nejméně od roku 1535. Novodobé informace o tom, že první údaj o jeho introdukci na naše území je až z roku 1823 (cf. TABOR & ŠANTRŮČKOVÁ 2014), kdy je znám ze zámeckých parků v Červeném Hrádku u Jirkova a v jihočeských Nových Hradech, jsou tedy mylné.

Přes vzrůstající oblibu v pěstování klimaticky náročnějších okrasných rostlin v nechráněných podmínkách, kterou v České republice v posledních desetiletích můžeme pozorovat, se mi nepodařilo v severozápadních Čechách zjistit žádný případ úspěšného pěstování *Punica granatum* trvale

³⁰ Žil v letech 1501–1577. V letech 1554–1564 působil jako osobní lékař arciknížete Ferdinanda Tyrolského (českého místodržícího v letech 1547–1566) na jeho dvoře v Praze.“

³¹ Toto dílo vyšlo poprvé roku 1544 v Itálii. Mattioliho díla vyšla v italštině, latině, němčině, francouzštině, španělštině i češtině a vycházely až do současnosti v mnoha upravených a doplněných vydáních (cf. DEDEČEK 1883, WIKIPEDIA 2025 ut Pietro Andrea Mattioli). K původu a pěstování *Punica granatum* v Čechách MATTIOLI (1596) doslova uvádí: „*Mjsto kde roste: toto [...] Ovocce neroste, než toliko w horkých Kraginách, gako ve Wlassjch a giných podobných: Ačkoli w některých mjstech Germaniae, gako y u nás w Čechách zde w Praze, a w zahradě Geho Mil[osti]: Cýsařské roste, ale to se stává skrze zvláštnj pilost a opatrowánj. Nebo w zymě nad Stromy musegj Baudy wystawěti: nic méně wssak negsau tak podařilá gako w přespólnjch horkých kraginách. Když se kořen Swinským hnogem dobře zahnoj, tedy kyselá Gádra proněňugj se w sladká. Tento strom snadně se ugjmá, a roste y z zelených větviček do země wsazených. Pěkně kwetne y w nassich domácých Zahradách, ale zřjodka Owotce dozrává.*“

³² Dnes města Głogówek (okres Prudnik v polském Slezsku), Frýdek-Místek a Racibórz (okres Racibórz v polském Slezsku).

v nechráněných podmínkách. Avšak i z ostatních částí republiky jsou informace o volně pěstovaných rostlinách tohoto druhu zcela ojedinělé³³.

V roce 2017 vysadil jeden velmi mladý keř *Punica granatum* na zahradě Oblastního muzea a galerie v Mostě tamní pracovník Vasil Gešev, který měl s pěstováním tohoto druhu dobrou zkušenost z Bulharska, a který už úspěšně pěstoval v nedalekém Litvínově i další teplomilné užitkové dřeviny (např. plodící *Ziziphus jujuba* z čeledi *Rhamnaceae*). Vysadil jej volně pod širým nebem na okraji záhonku s okrasnými rostlinami při východojihovýchodně orientované stěně muzejní budovy. Keř je tedy relativně chráněný vysokou budovou, vzhledem k poloze však nemá dostatečný světelný a tepelný požitek a roste poměrně pomalu. V širokém okolí (a snad ani v celém městě Most) současně neroste žádný volně rostoucí jedinec téhož druhu, což by usnadnilo případné sprášení.

Tento mladý keř v roce 2024 nasadil první dva plody; oba dorostly podprůměrné velikosti (průměr bobulí byl asi 4 cm). Následujícího roku keř dorostl do výšky 1,7 m a nesl již čtyři plody. Ty všechny do začátku října 2025 dosáhly téměř běžné komerční velikosti (průměr čerstvých bobulí 7,4–8,7 cm). Přesto, že plody nevyrostly v ideálních teplotních a světelných podmínkách, měly červené líčko a sladkokyselá chuť masově růžového až červeného osemení byla překvapivě prakticky srovnatelná s běžně prodávanými plody *Punica granatum* v České republice.

Je důležité ještě uvést, že popsáný keř dosud nikdy nevymrzl a zdárně přestál i více než 20stupňové mrazy uplynulých zim, přestože byl zcela ponechán vlastnímu osudu. Dokonce ani jeho báze nebyla např. zběžně zakryta mulčovacím materiálem, listím apod. Bude pozoruhodné tento keř dále sledovat a dokumentovat jeho vývoj, plodnost atd. Zároveň zde chci požádat všechny kolegy, aby mě neváhali kontaktovat s jakoukoliv informací o úspěšném pěstování *Punica granatum* ve volných (třebas chráněných) podmínkách v rámci České republiky, případně i sousedních území. Zároveň apelují na publikování údajů z takových pozorování.

Vít Joza

Poděkování

Děkuji Lucii Markové (Most) za poskytnutí fotografií a Vasilu Geševovi (Louňovice) za upozornění na úspěšné pěstování teplomilných dřevin v Litvínově-Hamru. Heleně Jozové (Hora Svaté Kateřiny) děkuji za revizi anglické části textu. Faksimile vyobrazení *Cladrastis kentukea* od Matildy Smith (ex HOOKER 1901) bylo převzato z databáze Botanicus (<http://botanicus.org>), jejímž tvůrcem z Missouri Botanical Garden jsem v děčným, stejně jako za faksimile kresby *Chilopsis linearis* od Charlese Faxona (ex SARGENT & FAXON 1894), která pochází z webu Maxe Antheunisse (www.plantillustrations.org). Stejně tak chci výslovně uvést dík tvůrcům a dalším příslušným institucím za dlouhodobé zpřístupnění dat v digitální knihovně Biodiversity Heritage Library, jejíž materiály mi velmi usnadnily přípravu tohoto příspěvku.

Literatura

- ANONYMUS (2025): *Cladrastis kentukea* (Yellowwood). Pea Family (*Fabaceae*) [factsheet]. [Online: <https://eec.ky.gov/Natural-Resources/Forestry/ky-champion-trees/Documents/Yellowwood.pdf> (Kentucky Energy and Environment Cabinet website). Použito 20. IX. 2025.]
- AOPK ČR (2022): *Ústřední seznam ochrany přírody. Památné stromy*. [Online: https://drusop.nature.cz/ost/chrobjekty/pstromy/index.php?SHOW_ONE=1&ID=14026. Použito 20. IX. 2025.]
- BAILEY L. H. (1924): *Manual of Cultivated Plants [...]*. – MacMillan Company, New York-London. 851 pp.

³³ Případy pěstování rostlin *Punica granatum* v přenosných nádobách (tzv. mobilní zeleň) zde neuvádím, neboť pro hodnocení úspěšnosti introdukce nemají větší význam. Jednotlivé údaje lze nalézt např. v katalogu botanických zahrad Florius (FLORIUS 2025) či v informacích Národního památkového ústavu, který spravuje mnohé objekty zámeckých parků a zahrad, i v dalších pramenech. O pěstování druhu ve vytápěných sklenících existuje celá řada údajů (cf. SKALICKÁ 1986: 57, FLORIUS op. c.)

- BEAN W. J. (1970): *Trees and Shrubs Hardy in the British Isles. Vol. I. A–C.* – Ed. 8. John Murray, London. 845 pp. [Ed. G. Taylor]
- BERCHTOLD B. W. VON & PRESL J. S. (1823): *O přirozenosti rostlin aneb rostlinář pro lékaře, hogiče, hospodáře, lesnjky, umělce, řemeslnjky a vychowatele. Tom. 3, Vol. 10.* – Ed. propria, Praha. 216 pp.
- BERCHTOLD B. V. & PRESL J. S. (1825): *O přirozenosti rostlin, aneb, Rostlinář. [...] pro lékaře, hogiče, hospodáře, umělce, řemeslnjky a vychowatele.* – Vol. 2: 1–508 + 80 fig. Ed. J. S. Presl, Praha.
- BIOLIB.CZ (2025): *BioLib Biological Library.* [Online: <https://www.biolib.cz/main/>. Použito 22.IV.2025]
- BOTANY.CZ (2025): *Botany.cz.* [Online: <https://botany.cz/cs/>. Použito 20. IX. 2025.]
- BROWN G. E. & KIRKHAM T. (2017): *Essential pruning techniques.* – Timber Press, Portland (Oregon, USA). 404 pp.
- CAVANILLES A. J. (1795–96): *Icones et descriptiones plantarum, quae aut sponte in Hispania crescunt, aut in hortis hospitantur.* – Vol. 3: i–x + 1–58 + tab. No. 201–300. Regia typographia, Matritum. [Fig. *Bignonia linearis* in tab. No. 269.]
- CUNNINGHAM D. (2024): *Chitalpa x tashkentensis: A native hybrid with Deep Roots Across the Globe. Rooted in.* [Online: <https://rootedin.com/chitalpa-x-tashkentensis-a-native-hybrid-with-deep-roots-across-the-globe/>. Použito 20. IX. 2025.]
- ČADA V. & SUDA J. ([2009]): *Příroda Chanovicka.* – Obec Chanovice, Chanovice. 144 pp.
- ČÍZEK & VANĚČEK (1974): *Přehled dřevin v parcích okresu Klatovy v západních Čechách.* – *Dendrologická sdělení*, Praha, 28, *Append. 2*: 1–22.
- DEASY M. (2025a): *Chilopsis linearis (Cav.) Sweet. Trees and Shrubs Online. International Dendrological Society.* [Online: <https://www.treesandshrubsonline.org/articles/chilopsis/chilopsis-linearis/>. Použito 22. IX. 2025.]
- DEASY M. (2025b): *×Chitalpa T.S.Elias & Wisura. ×Chitalpa tashkentensis T.S.Elias & W.Wisura. Trees and Shrubs Online.* [Ed. International Dendrological Society. Online: <https://www.treesandshrubsonline.org/articles/xchitalpa/> et <https://www.treesandshrubsonline.org/articles/xchitalpa/xchitalpa-tashkentensis/?preview=34609#34609>. Použito 26. IX. 2025.]
- DĚDEČEK J. (1883): *Herbář.* – *Kwěty*, Praha, 5 (3): 289–299. [O knize *Herbář aneb Bylinář Pietra Andrea Mattioliho.*]
- DĚDEČEK J. (1907): *Virgilia [V. lutea, holoblízník žlutý].* – In: Otto J. [ed.], *Ottův slovník naučný, ilustrovaná encyklopaedie obecných vědomostí. Tom. 26 (U–Vusín): 744.* J. Otto, Praha.
- DOVELL R. (2018): *Going Clonal: Beyond Seed Collecting.* – *Arnoldia*, Jamaica Plain (Boston, Massachusetts, USA), 75 (3): 22–23.
- DREAMSTIME.COM (2025): *Dreamstime. Free Photos and Images.* [Online: <https://www.dreamstime.com/free-photos>. Použito 23. IX. 2025.]
- DULEY M. L. & VINCENT M. A. (2003): *A synopsis of the Genus Cladrastis (Leguminosae).* – *Rhodora*, Cambridge (Massachusetts, USA), 105 (923): 205–239.
- DUMONT DE COURSET G. L. M. (1811): *Le botaniste cultivateur; ou, Description, culture, et usages de la plus grande partie des plantes étrangères, naturalisées et indigènes, cultivées en France, en Autriche, en Italie, et en Angeterre, rangées suivant la méthode de Jussieu. Vol. 6.* – Déterville et Goujon, Paris. 631 pp.
- EHRENDORFER F. & HAMANN U. (1965): *Vorschläge zu einer floristischen Kartierung von Mitteleuropa.* – *Berichte der Deutschen Botanischen Gesellschaft*, Stuttgart, 78 (1): 35–50.
- ELIAS T. (1991): *Chitalpas. Pacific Horticulture.* [Online: <https://pacifichorticulture.org/articles/chitalpas/>. Ed. Pacific Horticulture, Berkeley (California, USA). Použito 25. IX. 2025.]
- ELIAS T. S. & WISURA W. (1991): *×Chitalpa tashkentensis (Bignoniaceae), an Intergeneric Hybrid of Ornamental Value.* – *Baileya*, Ithaca (New York, USA), 23: 139–144.
- ENTNER H. & NOVOTNÝ J. (1967): *Sociální zeleň Prahy 5. Historický vývoj, cenné porosty a výtvarná výzdoba.* – *Obvodní národní výbor v Praze 5*, Praha. Inpag. [24 pp.]
- FLORIUS (2025): *Unie botanických zahrad ČR. Katalog botanických zahrad – katalog Florius.* [Databáze. Online: <http://florius.cz/1.dll?htm~baze.htm>. Použito 12. IX. 2025.]
- GBIF (2025): *GBIF. Global Biodiversity Information Facility.* [Online: <https://www.gbif.org/>. Použito 2. X. 2025.]
- GIBSON H. H. (1913): *American Forest Trees.* – *Hardwood Record*, Chicago. 708 + XV pp.
- HERZER J. [red.] (1909): *Českoněmecký slovník. Böhmischdeutsches Wörterbuch. Vol. I. A–O.* – J. Otto, Praha. 1397 pp.
- HIEKE K. (1976): *Dřeviny zámeckých parků Jihomoravského kraje.* – *Acta průhoniciana*, Průhonice, 34: 1–177 + [12 fig.].
- HIEKE K. (1982): *Dendrologické bohatství českých zámeckých parků.* – *Památky a příroda*, Praha, 7 (2): 115–121.
- HIEKE K. (1984a): *České zámecké parky a jejich dřeviny.* – *Státní zemědělské nakladatelství*, Praha. 463 pp.

- HIEKE K. (1984b): *Dřeviny českých a moravských zámeckých parků*. – O. P. Sempra, Praha, VŠÚOZ, Prahonice & Zájmové sdružení zahradnických podniků, Praha. 153 pp.
- HIEKE K. (1985): *Moravské zámecké parky a jejich dřeviny*. – Státní zemědělské nakladatelství, Praha. 311 pp.
- HILL S. R. (2007): *Conservation assesment for yellowwood (Cladrastis kentukea /Dum.–Cours./ Rudd)*. – USDA Forest Service, Champaign (Illinois, USA), INHS Technical Report 2007, 28: 1–33.
- HOOKE J. D. [J. D. H.] (1901): *Cladrastis tinctoria [= C. kentukea]*. – *Curtis's botanical magazine*, London, Vol. 127 (ser. 3, Vol. 57) (676): Tab. 7767 + [2 p. inpag.]. [Tab. 7767 del. Matilda Smith. Online: <http://botanicus.org/page/451032>.]
- HORÁČEK P. & MENCL J. (2025): Dendrologie online [databáze]. [Online: <http://www.dendrologie.cz/> et <http://database.dendrologie.cz/>. Použito 2. X. 2025.]
- HOSKOVEC L. (2008): *Punica grantatum L. Botany.cz. – marhaník obecný*. [Online: <https://botany.cz/cs/Punica-granatum/>. Použito 29. X. 2025.]
- HURYCH V. & MIKULÁŠ E. (1973): *Sadovnická dendrologie*. – Státní zemědělské nakladatelství, Praha. 409 + [8] pp.
- HUŠEK P., MACHATA A. & STECKER M. (1983): *Historické zahrady a parky Severočeského kraje*. – Krajské středisko památkové péče a ochrany přírody, Ústí nad Labem. [66] pp. [volně skládané listy s přehledy taxonů u jednotlivých parků]
- CHYTRÁ M., HANZELKA & KACEROVSKÝ R. [eds.] (2010): *Botanické zahrady a arboreta České republiky*. – Academia et Unie botanických zahrad České republiky, Praha. 405 pp.
- INSTITUTE OF BOTANY OF THE ACADEMY OF SCIENCES OF THE REPUBLIC OF UZBEKISTAN (2025): *Information about the Botanical Garden*. [Online: <https://uzbbg.uz/en/pages/information-about-the-botanical-garden>. Použito 20. IX. 2025.]
- IPNI (2025): *International Plant Names Index. The Royal Botanic Gardens, Kew, Harvard University Herbaria & Libraries et Australian National Herbarium*. [Online: <https://www.ipni.org/>. Použito 20. IX. 2025.]
- IUCN (2020): *IUCN SSC Global Tree Specialist Group & Botanic Gardens Conservation International (BGCI). The IUCN Red List of Threatened Species: e.T153739999A181463533. Cladrastis kentukea*. [Online: <https://dx.doi.org/10.2305/IUCN.UK.2020-3.RLTS.T153739999A181463533.en>. Použito 20. IX. 2025.]
- JOHNSON O. (2021): *Cladrastis kentukea (Dum.Cours.) Rudd*. In: *Trees and Shrubs Online*. [Online: <https://www.treesandshrubsonline.org/articles/cladrastis/cladrastis-kentukea/>. Použito 20. IX. 2025.]
- JOZA V. [red.] (2023): *Vzácnější pěstované dřeviny severozápadní části Čech (1)*. – *Sborník Oblastního muzea v Mostě, Most, ser. natur.*, 41: 49–77.
- KAŠPAR A. (1937): *Stromy a keře v sadech smíchovských a košířských [v Praze]*. – Reformní sbor pro národní školství v Praze, Praha. 48 pp. [Řada Osnovy a praxe, Vol. 32.]
- KENTUCKY ENERGY AND ENVIRONMENT CABINET (2025): *Kentucky's Champion Trees: Yellowwood, American. Cladrastis kentukea*. [Online: <https://eec.ky.gov/Natural-Resources/Forestry/ky-champion-trees/Pages/default.aspx>. Kentucky Energy and Environment Cabinet website, Kentucky Champion Tree Program. Použito 20. IX. 2025.]
- KOBLÍŽEK J. (2000): *Jehličnaté a listnaté dřeviny našich zahrad a parků*. – Sursum, Tišnov. 445 + 173 pp.
- KOCH K. (1869): *Dendrologie. Bäume, Sträucher und Halbsträucher, welche in Mittel- und Nord-Europa im Freien kultivirt werden. Vol. 1 (die Polypetalen)*. – Ferdinand Enke, Erlangen. XVIII + 735 pp.
- KRÜSSMANN G. (1976–78): *Handbuch der Laubgehölze*. – Ed. 2, Vol. 1 (A–D, 1976), Vol. 2 (E–Pro, 1977), Vol. 3 (Pru–Z, 1978). Paul Parey, Berlin. 486 + 466 + 496 pp.
- KŘÍŽ Z., RIEDL D. & SEDLÁK J. (1978): *Významné parky Jihomoravského kraje*. – Blok, Brno. 623 pp.
- LI J., SHOU S. & ELIAS T. S. (2006): *Molecular Confirmation of Intergeneric Hybrid ×Chitalpa tashkentensis (Bignoniaceae)*. – *HortScience*, Alexandria (Virginia, USA), 41 (5): 1162–1164.
- LITTLE E. L. JR. (1976): *Atlas of United States trees. Vol. 3. Minor Western Hardwoods*. – In: *Miscellaneous publication*, No. 1314. U.S. Department of Agriculture (USDA), Forest Service, Washington D.C. vi + 13 pp. + 3 + 210 map.
- LITTLE E. L. JR. (1977): *Atlas of United States trees. Vol. 4. Minor Eastern Hardwoods*. – In: *Miscellaneous publication*, No. 1342. U.S. Department of Agriculture (USDA), Forest Service, Washington D.C. v + 17 pp. + 3 + 166 map.
- LUKEŠ Z. & POLEDNÍK R. (2025): *Fytochorion – GPSPR*. [Online: <https://zbynous.net/gpspr/fytochorion.php>. Použito 18. II. 2025.]
- MACHOVEC J. & PIRO B. (1973): *Dendrologické zajímavosti a sbírky v lednicko-valtickém areálu*. – *Dendrologická sdělení*, Mlýňany, 27: 84–90.

- MALÍK B. (1896): *Časopis českého lékárnictva*, Praha, 15 (9): 141–142, (10): 153–154.
- MATĚJČKOVÁ J., BLAHNÍK Z. & GRÁTZ L. (2019): *Průvodce dřevinami Arboreta Domova pod hradem Žampach a nejkrásnější květy stromů*. – Arboretum Domova pod hradem Žampach, Žampach. 94 + [1] pp.
- MATTIOLI P. A. (1596): *Herbář aneb Bylinář Wysocectěného a wznesseného P. Doktora Petra Ondřege Mathiola* [...]. – Ed. B. Kočí, Praha, 1924. [17] + 476 + [126] pp. [Reprint českého vydání z roku 1596. Překlad německého herbáře od Adama Hubera z Risenpachu a Daniela Adama z Veveslavína; digitalizováno: <https://www.digitalniknihovna.cz/nkp/view/uuid:ad6c1f90-d8c6-11ea-a69c-005056827e51?page=uuid:4507b56b-5ac2-4464-9231-c305da26985d>. *Punica granatum* ad pp. [76v–78r].]
- MATTIOLI P. A. (1602): *Apatéka domácý* [...]. – Ed. Dědicové Daniela Adama z Veveslavína, Staré Město Pražské. 714 + [100] pp. [České vydání německého herbáře z roku 1595. Překlad od Adama Hubera z Risenpachu a Daniela Adama z Veveslavína; digitalizováno: <https://www.digitalniknihovna.cz/mzk/view/uuid:5fa12bab-2892-434b-a3ae-bfd2070da184?page=uuid:3624b976-a8dc-4826-b289-6132b04237e4>. *Punica granatum* ad p. 50, 57, 66, 90, 128, 184, 189, 259, 365, 373, 424, 511, 527–528, 550, 635.]
- MAZÁNKOVÁ Š. (2012): Křehověvec žlutý – zapomenutý klenot mezi stromy. – *Novoměstské noviny*, Nové Město pod Smrkem, 18 (6/listopad-prosinec 2012): 18–19.
- MICHAUX F. A. (1813): *Histoire des arbres forestiers de l'Amérique septentrionale, considérés principalement sous les rapports de leur usage dans les arts et de leur introduction dans le commerce, ainsi que d'après les avantages qu'ils pauvent offrir aux gouvernemens en Europe et aux personnes qui veulent former de grandes plantations. Tom. 3.* – L. Haussmann, Paris. 408 pp. [*Virgilia lutea* ad p. 266 ut *Virgilia lutea?* (sic!) et tab. 3. Ed. 1: 1810]
- MISSOURI BOTANICAL GARDEN (2025): ×*Chitalpa tashkentensis*. *Missouri Botanical Garden. Plant Finder*. [Online: <https://www.missouribotanicalgarden.org/PlantFinder/PlantFinderDetails.aspx?kempercode=e826>. Použito 26. IX. 2025.]
- MITCHELL A. & MORE D. (1985): *The complete Guide to Trees of Britain and Northern Europe*. – Dragon's World, Limsfield (GB). 208 pp.
- MLADÁ J. & PROCHÁZKA F. (1987): *Atlas cizokrajných rostlin*. – Státní zemědělské nakladatelství, Praha. 327 + [16] pp.
- MONUMENTALTREES.COM (2025): *Monumental trees*. [Online: <https://www.monumentaltrees.com/en/>. Použito 9. IX. 2025.]
- MORAVA K. (1947): *Praktické zahradnictví pro zahradníky, učitele a přátele českého zahradnictví*. – A. Reinwart, Praha. 343 + [2] pp.
- NÁRODNÍ PAMÁTKOVÝ ÚSTAV (2025): *Libochovice. Historie zámecké zahrady a parku*. [Online: <https://www.zamek-libochovice.cz/cs/o-zamku/zamecka-zahrada-a-park>. Použito 2. X. 2025.]
- NATIONAL CHAMPION TREE PROGRAM (2025): *National Champion Tree: Cladrastis kentukea* – [USA, State] N[ew] H[ampshire]. *Yellowwood*. [Online: <https://nationalchampiontree.org/championTree/6976/>. Použito 20. IX. 2025.]
- NESVADBOVÁ J. & SOFRON J. [ed.] (1997): *Flóra a vegetace města Plzně*. – Západočeské muzeum Plzeň, Plzeň. 200 pp.
- NOVOTNÝ J. (1960): *Pražské sady*. – Sportovní a turistické nakladatelství, Praha. 86 pp.
- NOŽIČKA J. (1965): Přehled vývoje okrasného zahradnictví a sadovnictví v českých zemích. – *Vědecké práce Československého zemědělského muzea*, Praha, 1965: p. separ. 7–75.
- OLSON D. F. JUN., BARNES R. L. & BARBOUR J. R. (2008): *Cladrastis kentukea (Dum.-Cours.) Rudd – yellowwood*. – In: Nisley R. G. [ed.], *Woody Plant Seed Manual*, USDA Forest Service Agriculture Handbook, No. 727: 413–414. [Online: <https://www.fs.usda.gov/nsl/Wpsm/Cladrastis.pdf>. 3 pp., inpag.]
- PACÁKOVÁ-HOŠTÁLKOVÁ B. et al. (2000): *Pražské zahrady a parky*. – Společnost pro zahradní a krajinářskou tvorbu, [Praha]. 384 pp.
- PACÁKOVÁ-HOŠTÁLKOVÁ B., PETRŮ J., RIEDL D. & SVOBODA A. M. (1999): *Zahrady a parky v Čechách, na Moravě a ve Slezsku*. – Libri, Praha. 520 pp.
- PAVLÁTOVÁ M., EHRlich M. et al. (2004): *Zahrady a parky jižních Čech*. – Společnost pro zahradní a krajinářskou tvorbu & Nebe, s.r.o., Praha. 416 pp.
- PEJCHAL M., SÁDLO J. & ŠTEFL L. (2021): *Nepůvodní dřeviny v památkách zahradního umění*. – Botanický ústav Akademie věd České republiky, Průhonice. 203 pp.
- PEJCHAL M. & ŠTEFL L. (2020): *Metodická pomůcka k uplatnění autenticity dřevin v památkách zahradního umění*. – Botanický ústav Akademie věd České republiky, Průhonice. 23 + [17] pp. [Metodika vzniklá v rámci projektu Biotické ohrožení památek zahradního umění: řasy, sinice a invazní rostliny.]

- PILÁT A. (1953): *Listnaté stromy a keře našich zahrad a parků*. – Státní zemědělské nakladatelství, Praha. 1100 + [4] pp.
- PLANTILLUSTRATIONS.ORG (2025): *www.plantillustrations.org*. [Web fotografa Maxe Antheunisse, Netherland. Online: <https://www.plantillustrations.org/>. Použito 23. IX. 2025.]
- PLANTS FOR A FUTURE (2025): *Plants for a Future. Earth, Plants, People*. [Database of Edible, Medicinal and other uses of 8,000+ Plants. Online: <https://pfaf.org/user/Default.aspx>. Použito 20. IX. 2025.]
- PONOMAREV B. M. (2022): *Nikolai Fjodorovich Rusanov*. In: *Pisma o Tashkente* [Николай Фёдорович Русанов в Письма о Ташкенте]. [Online: <https://mytashkent.uz/2022/12/13/nikolaj-fedorovich-rusanov/>. Použito 20. IX. 2025.]
- POROKHNIAYA O. L. (2019): Place of *Cladrastis kentukea* (Dum.-Cours.) Rudd in natural and cultural phytocenoses. – *Journal of Native and Alien Plants*, Sofiyivka (Ukraine), 15: 99–106.
- PRESL J. S. (1846): *Jana Swatopluka Presla* [...] *wšeoebný rostlinopis, čili: popsání rostlin we wšelikém ohledu užitečných a škodlivých*. – In: *Spisů muzejních č. 23*. Kronbergr et Řivnác, Praha. Vol. 2: 1007–2072 + [2] pp.
- PROCHÁZKA J. S. (1932): *Sady a stromy v Praze*. – Ed. propria, Praha. [Zvláštní otisk ze Zpráv Památového sboru Hlavního města Prahy, Vol. 9.]
- RANNEY T. G. (2024): *Chitalpa*: New Advances in a Rare Intergeneric Hybrid. – *Nursery & Landscape*, Raleigh (North Carolina, USA), Spring 2024: 28, 30.
- REHDER A. (1940): *Manual of Cultivated Trees and Shrubs Hardy in North America Exclusive of the Subtropical and Warmer Temperate Regions*. – MacMillan, New York. xxx + 996 pp.
- ROBERTSON K. [R.] (1977): *Cladrastis*: the Yellow-Woods. – *Arnoldia*, Jamaica Plain (Boston, Massachusetts, USA), 37 (3): 137–150.
- ROW J. M. (2014): *Plant Guide for desert willow, Chilopsis linearis (Cav.) Sweet. USDA-Natural Resources Conservation Service (Manhattan, Kansas, USA)*. [Online: https://plants.usda.gov/DocumentLibrary/plantguide/pdf/pg_chli2.pdf. Použito 22. IX. 2025.]
- ROYAL HORTICULTURAL SOCIETY (2025): *RHS. ×Chitalpa tashkentensis*. [Online: <https://www.rhs.org.uk/>. Použito 26. IX. 2025.]
- RUDD V. E. (1971): Studies in Sophoreae (Leguminosae) I. – *Phytologia*, 21: 327.
- SAN MARCOS GROWERS (2025): *Chitalpa 'Pink Dawn'*. *San Marcos Growers [nursery]*. [Online: <https://www.smgrowers.com/info/chitalpa.aspsek>. Použito 22. IX. 2025.]
- SARGENT CH. S. (1885): *The woods of the Unites States. With an account of their structure, qualities, and uses. With geographical and other notes upon the trees which produce them*. – D. Appleton and company, New York. 203 pp.
- SARGENT CH. S. & FAXON CH. E. (1894): *The Silva of North America. A description of the trees which grow naturally in North America exclusive of Mexico. Vol. 6. Ebenaceae–Polygonaceae*. – Houghton Mifflin & Company, Boston-New York. [i–vii] + 124 pp.
- SARGENT CH. S., FAXON CH. E. & GILL M. W. (1922): *Manual of the Trees of North America (exclusive of Mexico)*. – Ed. 2. Houghton Mifflin Company, Boston-New York. 910 pp.
- SARGENT CH. S. [et FAXON CH. E., PICART PH. & PICART E.] (1892): *The Silva of North America. A description of the trees which grow naturally in North America exclusive of Mexico. Vol. 3. Anacardiaceae–Leguminosae*. – Houghton Mifflin & Company, Boston-New York. [v] + 141 pp.
- SEKERKA P. (2025): *Botany.cz. Chitalpa tashkentensis T. S. Elias & Wisura*. [Online: <https://botany.cz/cs/chitalpa-tashkentensis/>. Použito 20. IX. 2025.]
- SCHNEIDER C. K. (1906–1912): *Illustriertes Handbuch der Laubholzkunde*. – Gustav Fischer, Jena. 1070 + 136 pp.
- SCHUENZEL E. L., SCALLY M., STOUTHAMER R. & NUNNEY L. (2005) A multigene phylogenetic study of clonal diversity and divergence in North American strains of the plant pathogen *Xylella fastidiosa*. – *Applied and Environmental Microbiology*, East Lansing (Michigan, USA), 71 (7): 3832–3839.
- SILVA TAROUCA E. & SCHNEIDER C. (1922): *Unsere Freiland-Laubgehölze. Anzucht, Pflege und Verwendung aller bekannten in Mitteleuropa im freien Kultur-fähigen Laubgehölze*. – Hölder-Pichler-Tempsky A. G., Wien-Leipzig. 463 pp.
- SKALICKÁ A. (1967): Zámecký park v Libochovicích. – *Dendrologická sdělení*, Praha, 14: 7–9.
- SKALICKÁ A. (1986): Z historie pražských botanických zahrad. – *Dendrologická sdělení*, Praha, 32: 54–57.
- SKALICKÁ A. & SVOBODA A. M. (1971): Vzácnější dřeviny Prahy. – *Zprávy Československé botanické společnosti*, Praha, 6: 97–109.
- SOUČEK J. (2022): *Méně známé dřeviny: Cladrastis. Společnost pro zahradní a krajinnářskou tvorbu*. [Online: <https://szkt.cz/clanky-casopisu/mene-zname-dreviny-cladrastis>. Použito 28. IX. 2025.]

- SOUČEK J., KAČMÁČKOVÁ B. & HAJMAN M. [& SOUČKOVÁ M., KUČERA M. etc.] (2008): *Průvodce Průhonickým parkem*. – Průhonice - obec, Průhonice. 111 pp.
- SOUČEK J. & SOUČKOVÁ M. (sine dato [ca 2023]): *Královská obora Stromovka – Stromy, které chcete znát I. Dno bývalého rybníka, Starý park, Psi louka*. [Plán s lokalizací 96 taxonů dřevin. Online: <https://www.praha-priroda.cz/parky-a-zahrady/kralovska-obora-stromovka/flora-a-fauna/vyznamne-stromy/>. Použito 12.VIII. 2025.]
- SPRING GROVE CEMETERY AND ARBORETUM (2025): *American Yellowwood (Cladrastis kentukea)*. *Spring Grove Cemetery and Arboretum*. [Online: <https://www.springgrove.org/arboretum/champions-of-the-grove/american-yellowwood-cladrastis-kentukea/>. Použito 9. IX. 2025.]
- STAFLEU F. A. & COWAN R. S. (1976): *Taxonomic Literature. A Selective Guide to Botanical Publications and Collections with Dates, Commentaries and Types. Volume I: A–G*. – Ed. 2. Bohn, Scheltema & Holkema, Utrecht. XL + 1136 pp.
- STAFLEU F. A. & COWAN R. S. (1981): *Taxonomic Literature. A Selective Guide to Botanical Publications and Collections with Dates, Commentaries and Types. Volume III: Lh–O*. – Ed. 2. Bohn, Scheltema & Holkema, Utrecht et W. Junk b.v., Publishers, The Hague. XII + 980 pp.
- SUDWORTH G. B. (1908): *Forest trees of the Pacific slope*. – Government Printing Office, Washington. 441 pp.
- SVOBODA P. (1967): Botanická zahrada ČSAV v Průhonících. Vznik, vývoj a dnešní stav. – *Zprávy Botanické zahrady ČSAV Průhonice*, Průhonice, 3/1967: 1–277.
- SVOBODA A. M. (1981): Introdukce okrasných listnatých dřevin. – *Studie ČSAV*, Praha, 12: 1–175 + 10 map.
- SWEET R. (1826): *Sweet's Hortus Botanicus: or, a catalogue of plants cultivated in Great Britain, arranged in natural orders* [...]. – James Ridgway, London, Vol. 2: [i–iii] + 241–492 + [I–XX].
- ŠAFR V. (2019): *Dendrologické zajímavosti Děčína a okolí*. – Ms., 69 pp. [Depon. apud auctorum: Václav Šafr, Děčín. Pars *Tabulky výskytu dřevin v zeleni Děčína a okolí* ad pp. 23–69.]
- ŠAFR V. (2022): *Rekordy rozměrů dřevin zámeckých, městských a soukromých parků a zahrad České republiky*. – Ms., 24 pp. [Depon. apud auctorum: Václav Šafr, Děčín.]
- TASHKENT BOTANICAL GARDEN (2025): *Tashkent Botanical Garden. Uzbekistan*. [Online: <https://uzbekistan.travel/en/o/tashkent-botanical-garden/>. Použito 20. IX. 2025.]
- TÁBOR I. & ŠANTRŮČKOVÁ M. (2014): Významný historických doklad o introdukci dřevin v Červeném Hrádku a Nových Hradech. – *Acta Průhoniciana*, Průhonice, 107: 45–60.
- TÁBOR I. & ŠANTRŮČKOVÁ M. (2020): Americká zahrada v Chudenicích a její přínos pro introdukci dřevin na naše území. – *Sborník Západočeského muzea v Plzni, Plzeň, Příroda*, 124: 5–75.
- TEMIROV E. E., RAKHIMOVA N. K. & BERDIEV E. T. (2023): Fedor Nikolaevich Rusanov (1895–1979). – *Botanicheskii Zhurnal* [= *Botanical Journal*], St. Petersburg, 108 (8): 767–776.
- THIERS B. (2025): *Index Herbariorum: a global directory of public herbaria and associated staff*. [Online: <http://sweetgum.nybg.org/science/ih>. Použito 27. IX. 2025.]
- TORRES TREE AND LANDSCAPING (2025): *Desert Willow Tree – Pros and Cons [Chilopsis linearis]*. [Torres Tree and Landscaping. Tree Removal Services & Landscaping Solutions. (Grand Prairie, Texas, USA). Online: <https://torrestreeservice.com/desert-willow-tree-pros-and-cons/>. Použito 22. IX. 2025.]
- TREES AND SHRUBS ONLINE (2025): *Trees and Shrubs Online. International Dendrology Society*. [Online: <https://treesandshrubsonline.org>. Použito 20. IX. – 2. X. 2025.]
- USDA (2023): *USDA Plant Hardiness Zone Map. U. S. Department of Agriculture*. [Online: <https://planthardiness.ars.usda.gov/>. Použito 23. IX. 2025.]
- U. S. NATIONAL ARBORETUM (2023): *×Chitalpa 'Strawberry Moon'. U.S. National Arboretum Plant Introduction*. [Online: https://www.usna.usda.gov/assets/images/as_pdf_image/Chitalpa_Strawberry_Moon_fact_sheet.pdf. Použito 25. IX. 2025.]
- VĚTVÍČKA V. (2003): *Moje květinová dobrá jítka*. – Jan Vašut, Praha. 302 pp.
- VĚTVÍČKA V. (2008): *Herbář pod polštář*. – Jan Vašut, Praha. 259 + [4] pp.
- VIKIPEDIJA (2025): *Vikipedijska – svobodnaja enciklopedija*. [Online: https://ru.wikipedia.org/wiki/Заглавная_страница, ut Русанов, Фёдор Николаевич et ut Ташкентский ботанический сад. Použito 20. IX. 2025.]
- WIDRLECHNER M. P., DALY C., KELLER M. & KAPLAN K. (2012): Horticultural applications of a newly revised USDA Plant Hardiness Zone Map. – *HortTechnology*, Alexandria (Virginia, USA), 22 (1): 6–19.
- WIKIPEDIA (2025): *Wikipedia. The Free Encyclopedia*. [Online: https://en.wikipedia.org/wiki/Main_Page. Použito 20. IX. – 2. X. 2025.]
- WORLD FLORA ONLINE (2025): *WFO. The World Flora Online. An Online Flora of All Known Plants*. [Online: <http://www.worldfloraonline.org>. Použito 20. IX. 2025.]

Contents / Inhalt

Botany / Botanik

JOZA V. & ZDVOŘÁK P.: Naturalization of Foxglove Tree (<i>Paulownia tomentosa</i> /Thunb./ Steud.) in Northwestern Bohemia	1
JOZA V.: Escaping of Common Milkweed (<i>Apocynaceae: Asclepias syriaca</i>) in Northwestern Bohemia	10
JOZA V.: Contribution to the flora of the Most a Litvínov regions (Northwestern Bohemia) V	15
JOZA V. [red.]: The pretty rare woody plants planted in Northwestern Bohemia (2)	31
JOZA V.: Vegetation of exposed bottoms of standing and running waters in Northwestern Bohemia I. Fishpond Dobroměřický (Dobroměřice village, Louny county)	63

Zoology / Zoologie

KRÁSENSKÝ P.: Ground beetles and rove beetles (Coleoptera: Carabidae, Staphylinidae) of sandy gravel alluviums of the River Labe between Střekov and Hřensko (Northwestern Bohemia)	75
KRÁSENSKÝ P.: False click beetles (Coleoptera: Eucnemidae) of the Pístecký les Nature Reserve (Northwestern Bohemia)	105
KRÁSENSKÝ P.: Rove beetles (Coleoptera: Staphylinidae) of Březina Nature Reserve (Northwestern Bohemia)	113
BENDA P.: Dragonflies (Odonata) of the Československé armády quarry near Most (Northwestern Bohemia)....	131
ROUŠAR A.: Spiders (Araneae) of the Valley of the River Ohře in Northwestern Bohemia	140
KRÁSENSKÝ P.: Interesting findings of invertebrates in the Ústí nad Labem region (Northwestern Bohemia) – 2.	170

Brief reports / Kurze Mitteilungen

JOZA V.: The North American panicled willowherb (<i>Epilobium brachycarpum</i> C. Presl) recently introduced to Northwestern Bohemia	196
KRÁSENSKÝ P.: First records of rove beetle <i>Stenus</i> (<i>Hypostenus</i>) <i>kiesenwetteri</i> Rosenhauer, 1856 (Coleoptera: Staphylinidae) in Krušné hory Mts. (Northwestern Bohemia) and its current distribution in Bohemia	200

Book reviews / Literaturberichte

Tesaříkovití Ústeckého kraje (P. Krásenský)	203
Nerostné bohatství Krupky, Cínovce a Moldavy (M. Radoň)	205
Porcelanit – hornina v ohni zrozená (P. Dvořák)	207
Radovesická výsypka (P. Dvořák)	208

Personalia / Personalien

Miroslav Radoň 50 years old	209
The establishment of the Děčín Dendrological Society in 2024 and its public events in 2025	227

Obsah

Botanika

JOZA V. & ZDVOŘÁK P.: Zplaňování pavlovnice plstnaté (<i>Paulownia tomentosa</i> /Thunb./ Steud.) v severozápadních Čechách.....	1
JOZA V.: Zplaňování klejichy hedvábné (<i>Apocynaceae: Asclepias syriaca</i>) v severozápadních Čechách	10
JOZA V.: Příspěvek ke květeně Mostecká a Litvínovska (severozápadní Čechy) V	15
JOZA V. [red.]: Vzácnější pěstované dřeviny severozápadní části Čech (2)	31
JOZA V.: Vegetace obnažených den stojatých a tekoucích vod v severozápadních Čechách I. Dobroměřický rybník (Dobroměřice, okres Louny).....	63

Zoologie

KRÁSENSKÝ P.: Střevlíkovití a drabčíkovití brouci (Coleoptera: Carabidae, Staphylinidae) štěrkopisčítých náplavů řeky Labe v úseku mezi Střekovem a Hřenskem (severozápadní Čechy).....	75
KRÁSENSKÝ P.: Dřevomilovití brouci (Coleoptera: Eucnemidae) přírodní rezervace Pístecký les (severozápadní Čechy).....	105
KRÁSENSKÝ P.: Drabčíkovití brouci (Coleoptera: Staphylinidae) přírodní rezervace Březina (severozápadní Čechy).....	113
BENDA P.: Vážky (Odonata) povrchového hnědouhelného lomu Československé armády (ČSA) u Mostu (severozápadní Čechy).....	131
ROUŠAR A.: Pavouci (Araneae) údolí řeky Ohře v severozápadních Čechách	140
KRÁSENSKÝ P.: Zajímavé nálezy bezobratlých v Ústeckém kraji (severozápadní Čechy) – 2.	170

Krátká sdělení

JOZA V.: Severoamerická vrbovka krátkoplodá (<i>Epilobium brachycarpum</i> C. Presl) zavlečena také do severozápadních Čech.....	196
KRÁSENSKÝ P.: První nálezy drabčíka <i>Stenus</i> (<i>Hypostenus</i>) <i>kiesenwetteri</i> Rosenhauer, 1856 (Coleoptera: Staphylinidae) v Krušných horách (severozápadní Čechy) a jeho aktuální rozšíření v Čechách	200

Recenze a anotace

Tesaříkovití Ústeckého kraje (P. Krásenský).....	203
Nerostné bohatství Krupky, Cínovce a Moldavy (M. Radoň)	205
Porcelanit – hornina v ohni zrozená (P. Dvořák).....	207
Radovesická výsypka (P. Dvořák).....	208

Personalia

Miroslav Radoň – 50 let.....	209
Založení Děčínské dendrologické společnosti v roce 2024 a její veřejné akce v roce 2025	227